

COASTAL CULTURE INTERVIEW

1997

2001

BODEMSCHATTEN
CULTUURNOTA
ALMERE
1997-2001

Amsterdam, december 1996

Eric Legendijk

mmv Martin van der Gugten

Inhoudsopgave

Ten geleide

Waarom een cultuurnota?

Wat vooraf ging en wat volgt

[DEEL 1]

Cultuurbeleid van de gemeente Almere

1 De voedingsbodem van cultuurbeleid

- 1.1 Kunst en cultuur
- 1.2 Invloeden op kunst en cultuur
- 1.3 Gemeentelijk cultuurbeleid

2 Uitgangspunten, visie en doelstellingen

- 2.1 Uitgangspunten en visie
- 2.2 Doelstellingen en de rol van de gemeente Almere

3 Speerpunten en procedure

- 3.1 Inleiding
- 3.2 Speerpunten
- 3.3 Procedure

[DEEL 2]

De culturele atlas van Almere

Inleiding

1 Culturele educatie

2 Bibliotheek

3 Georganiseerde amateurkunst

4 Podiumkunst

5 Beeldende kunst

Bijlagen:

1 Schriftelijke bronnen

2 Checklist stedelijke culturele voorzieningen

TEN GELEIDE

waarom een cultuurnota?

Almere is bijzonder

Almere is niet zo maar een gemeente, en ook niet zo maar *een* samenleving. Almere is de jongste stad van Nederland en nog lang niet uitgegroeid. Er wordt wel gezegd dat het 'een stad zonder geschiedenis' is, maar dat is eigenlijk nu al achterhaald. Welke gemeente groeide vanuit de leegte van de polder en in nog geen twintig jaar tijd uit tot een meerkernige stad met meer dan 100.000 inwoners? Almere schrijft eigenlijk elke dag geschiedenis, als voorbeeld van een eigentijdse en in stedenbouwkundig opzicht volledig geplande, aan de tekentafels ontworpen stad. Maar waar stenen en huizen zich nog wel laten stapelen en schikken, is het veel lastiger om bewoners te beïnvloeden, laat staan te sturen. En dat is maar goed ook. Kunst en cultuur ontstaan bij uitstek tijdens en in reactie op de vrije omgang tussen mensen. Het opbouwen van een culturele traditie veronderstelt het doormaken van een langdurig, min of meer autonoom proces dat continu een beroep blijft doen op kunstenaars, deelnemers en bewoners. De gemeente Almere levert een bijdrage aan dit proces. Zo geven wij aan de hand van een visie op kunst en cultuur blijk van een gewenste richting van de culturele ontwikkeling binnen onze stadsgrenzen. Met behulp van doelstellingen en beleidsinstrumenten, zoals subsidies, ambtelijke ondersteuning en het scheppen van faciliteiten, laten wij als gemeente zien dat kunst en cultuur onlosmakelijk deel uitmaken van de stedelijke samenleving. En dat wij deze sector een warm hart toedragen.

Stedelijke cultuur

De rol van gemeenten bij kunst en cultuur is de laatste jaren steeds groter geworden. In het voetspoor van de concurrentie tussen internationaal georiënteerde hoofdsteden, lijkt zich ook een culturele strijd af te spelen tussen een aantal grotere Nederlandse steden. Ten einde zich het predikaat 'cultuurstad' te verwerven, zou elke zichzelf respecterende stad tenminste moeten beschikken over een schouwburg, een museum, een bruisend stadscentrum, een uitdagend uitgaansleven en, bovenal, een 'culturele identiteit'. Hoe ongrijpbaar die identiteit ook mag zijn, iedereen weet wel ongeveer wat ermee bedoeld wordt. Het is het lokaalculturele imago van een stad, de sfeer die een stad uitademt die zich onderscheidt van elke andere stad. Het élan en prestige dat dergelijke steden aan de dag leggen, wordt ingegeven door de notie dat kunst en cultuur een sterk aanzuigende werking hebben op toerisme, het vestigingsbeleid van grote ondernemingen, onderwijsinstellingen en, niet te vergeten, de (nieuwe) inwoners. De ambities van deze 'cultuursteden' reiken vaak veel verder dan het leveren van ondersteunende diensten aan culturele instellingen die sinds de decentralisatie van Rijkstaken toch al waren toegenomen. Gemeenten dragen daarbij normaliter zorg voor de accommodaties, zoals concertzalen, tentoonstellingsruimten, theaters en bibliotheken. Zij ondersteunen lokale kunstenaars en soms de initiatieven die zij nemen, en maken kunstzinnige vorming en amateurkunst mogelijk. Ambitieuze gemeenten willen meer. Een goed kunstklimaat, een 'eigen gezicht', een breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod en voldoende spreiding, zowel over de stadsdelen als over de bevolking, geven weer wat die ambities inhouden.

Een culturele injectie

Almere is op weg een volwaardige stad te worden en heeft de handen vol aan het realiseren en exploiteren van basisvoorzieningen voor haar bewoners. Met de voorbereidingen voor de bouw van een hoogwaardig stadscentrum waarbinnen culturele voorzieningen trekpleisters vormen, zijn wij voornemens om van Almere ook een cultuurstad te maken. Daarmee kunnen wij de culturele sector binnen de gehele gemeente van nieuwe impulsen voorzien. 'De sprong naar de volgende eeuw' betekent voor Almere in het bijzonder een culturele sprong voorwaarts. De geplande bouw van een schouwburg en muziekzaal, een culturele manifestatie aan het water, en de nieuwe hoofdvesting van de bibliotheek zullen de bewoners een hoogstaand cultureel aanbod kunnen leveren. De culturele voorzieningen in het nieuwe stadshart zijn in eerste instantie bedoeld voor de inwoners van Almere. Van het nieuwe stadscentrum mag evenzeer worden verwacht dat het met zijn eigentijdse inrichting en architectuur ook bezoekersstromen van buiten Almere lokt. Even belangrijk is het te verwachten effect van deze voorzieningen op het culturele leven in de stad: het uitgaansleven met café's, restaurants, dansgelegenheden en bioscopen. En omgekeerd natuurlijk. Een sprankelend uitgaanscentrum biedt mogelijkheden voor actieve en receptieve deelname aan kleinschaligere culturele activiteiten, variërend van mogelijkheden tot het stichten van particuliere podia en muziekcafé's, het bijwonen van voorstellingen van amateurkunstverenigingen en het ontstaan van trefpunten voor lokale kunstenaars, muzikanten en hun publiek.

Samenhang vereist visie

Deze nota beoogt aan te geven welke visie wij hebben op de brede sector van kunst en cultuur, zowel in het stadscentrum als daarbuiten. Maar deze eerste gemeentelijke cultuurnota blijft niet alleen daartoe beperkt. De nota schetst ook de weg waarlangs de beleidsdoelen bereikt kunnen worden. Een steeds terugkerend vraagstuk is tot waar de gemeente een taak voor haarzelf ziet weggelegd, of omgekeerd

geredeneerd welke taken worden overgelaten aan het particulier initiatief. Met de stad zelf, hebben ook de kunst en cultuur in Almere, het cultuurbeleid, de ambtelijke diensten, de instellingen, verenigingen, stichtingen en andere particuliere initiatieven één ding gemeen: ze hebben een betrekkelijk korte geschiedenis. Dat heeft het nadeel dat er veel zaken op ad hoc-basis georganiseerd worden. Er ontbreekt een duidelijk overzicht van culturele organisaties en initiatieven. Omdat de stad zo snel groeit, dient er geanticipeerd te worden op de veranderende vraag van de bevolking. Het nieuwe stadscentrum met hoogwaardige culturele voorzieningen zal zo rond 2005 zijn voltooiing naderen. Ook het beleid inzake professionele kunst en amateurkunst is in deze cultuurnota verwerkt. Van belang is om te streven naar een samenhangend aanbod van groot en kleinschalige culturele voorzieningen, dat recht doet aan de snel veranderende, groeiende vraag van de Almeerse bevolking. Daar komt bij dat uitvoerende organisaties op cultureel terrein, zoals de bibliotheek en de stichting Culturele en Kunstzinnige Vorming Almere (CKVA), zijn geprivatiseerd. Ook voor de Dienst Kunstzaken bestaan plannen voor verzelfstandiging tot een theater(organisatie) en een Centrum voor Beeldende Kunsten. Deze uitvoerende organisaties kregen in de loop der tijd een steeds grotere bezoekersstroom te verwerken. Tijd voor het op orde brengen van de interne organisatie was hun nauwelijks gegund. Daardoor is een samenhangend beleid voor de brede cultuursector juist nu ten zeerste gewenst.

De jonge geschiedenis van de stad en haar cultuursector biedt veel mogelijkheden. Het enthousiasme van culturele initiatieven heeft in een korte periode al heel wat diensten bewezen. De gemeente Almere wil dergelijke initiatieven vanuit de bevolking blijven stimuleren. Welke initiatieven daarvoor in aanmerking komen, en hoe en tot op welke hoogte ze worden ondersteund is onderwerp van deze nota. Het is onze taak om het ambitieniveau niet alleen af te stemmen op de wensen en behoeften van vandaag, maar ook op die van de bewoners en bezoekers van morgen.

Werkwijze

De conceptcultuurnota is een gezamenlijk product van de gemeente Almere en bureau Van Dijk, Van Soomer en Partners. Het gemeentelijk cultuurbeleid dat in deze nota verwoord staat, is gebaseerd op:

- gangbaar beleid, zoals vastgelegd in onze beleidsnota's;
- beleidsplannen van culturele instellingen;
- gesprekken met besturen van culturele instellingen, de bedrijfsvereniging Almere, amateurkunstverenigingen en beeldend kunstenaars;
- nota's, beleidsevaluaties en onderzoeken van landelijke, provinciale en gemeentelijke overheden en particuliere organisaties (zie bijlage 1).

Er zijn aanvullende interviews afgenomen bij gemeenteambtenaren en professionals van culturele instellingen. In de voorbereidingsfase van de conceptcultuurnota is een discussienota vervaardigd die als leidraad diende tijdens de bestuurlijke en ambtelijke gesprekken. Aan de hand daarvan konden professionals en bestuurders van instellingen reageren op gemeentelijke beleidsthema's die een relatie hebben met kunst en cultuur.

De resultaten van de gevoerde gesprekken, interviews en discussies en de analyse van beleidsnota's, jaarverslagen en relevante literatuur hebben geleid tot de conceptnota *Bodemschatten, cultuurnota van de gemeente Almere 1997-2001*.

Deze conceptcultuurnota bestaat na deze introductie uit twee delen.

Deel 1 behandelt het cultuurbeleid van de gemeente Almere in meer algemene zin. Dit deel gaat in op de uitgangspunten, visie, doelstellingen en speerpunten van het gemeentelijk cultuurbeleid.

Deel 2 is een overzicht van ambities, plannen en programma's per beleidsveld of instelling. Dit deel is in feite een beschrijving van de vijf

georganiseerde amateurkunst, de podiumkunst en de beeldende kunst. Plannen en maatregelen voor de onderdelen culturele educatie en bibliotheek zullen binnen de lijnen van deze nota en na overleg met CKVA en de Openbare Bibliotheek nader worden vastgesteld. De confrontatie tussen de delen 1 en 2 moet een uitgewerkt beleidsprogramma van de gemeente voor de komende jaren opleveren.

Lokaal cultuurdebat en vervolgprocedure

Naar aanleiding van de cultuurnota zal een lokaal cultuurdebat worden gehouden met als doel:

- het creëren van draagvlak voor het gemeentelijk cultuurbeleid;
- het voorbereiden van een concreet beleidsprogramma voor de komende jaren, uiteindelijk uitmondend in financiële voorstellen voor de begrotingsbehandeling 1998.

Het debat over cultuurbeleid zal in de periode februari-mei 1997 gevoerd worden met en door kunstenaars, culturele instellingen, het bedrijfsleven en andere belanghebbenden. Op basis van de nota en de uitkomsten van dit debat kunnen wij in juni 1997 de cultuurnota met een concreet beleidsprogramma definitief vaststellen. De financiële konsekventies betrekken wij bij de begroting 1998. Nadat de gemeenteraad hiermee in september 1997 heeft ingestemd, kan zij in november de financiële konsekventies (de eerste jaarschijf) van het beleidsprogramma vaststellen.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk van deel 1 is de bodem, oftewel de basis van het cultuurbeleid, onderwerp van aandacht. Wij staan daarbij eerst stil bij de begrippen kunst en cultuur, om vervolgens in te gaan op de invloeden op kunst en cultuur en de legitimering voor gemeentelijk cultuurbeleid. Vervolgens komen in hoofdstuk 2 de gemeentelijke visie en uitgangspunten, en de doelstellingen van het Almeerse cultuurbeleid aan de orde.

Hoofdstuk 3 geeft een beeld van de beleidsmatige konsekventies van onze visie op cultuur. Dit gebeurt aan de hand van een aantal speerpunten van beleid en een procedurevoorstel voor subsidies.

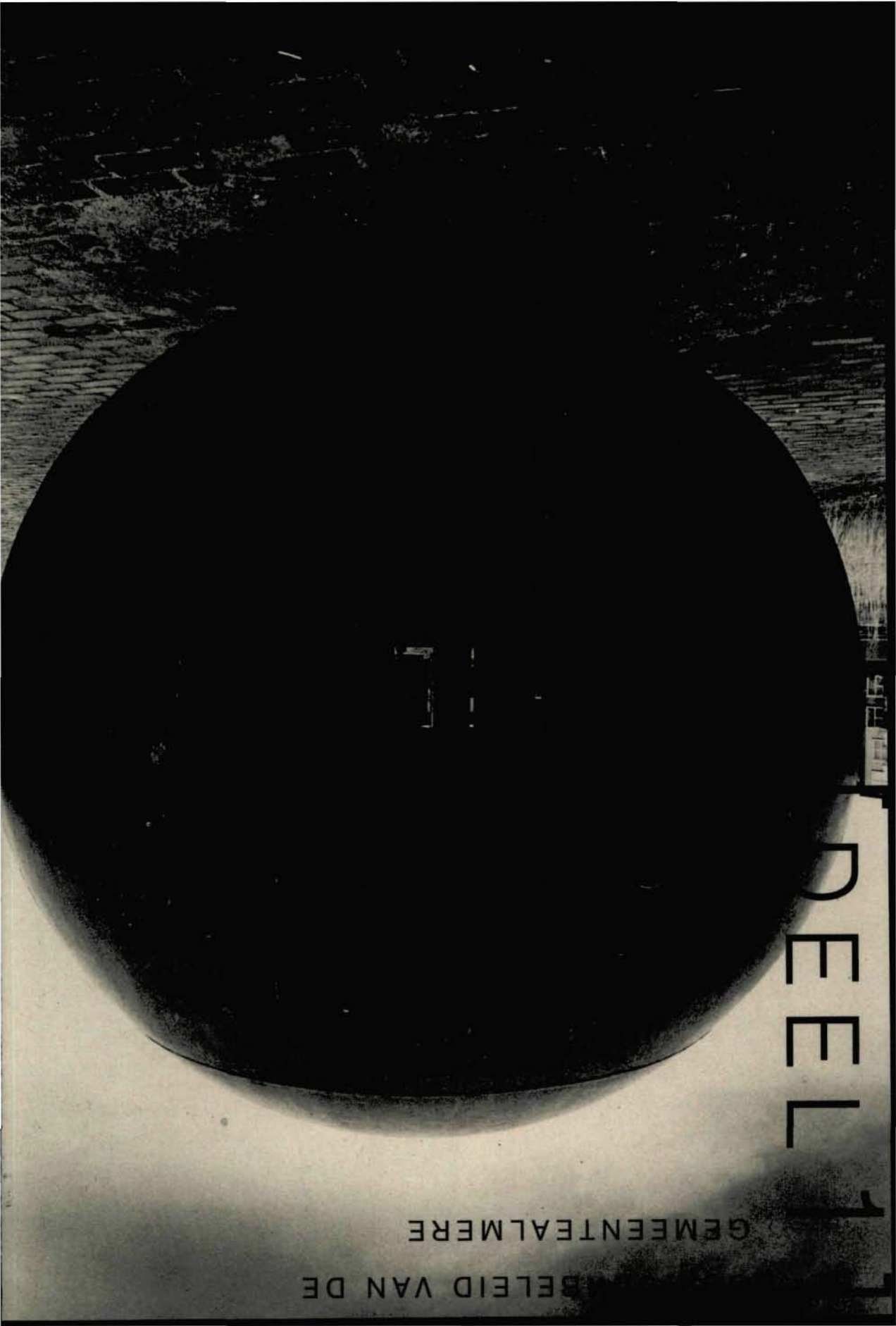
Deel 2 is een culturele atlas van Almere. De onderdelen hiervan zijn

- de voorgeschiedenis en uitgangssituatie
- de organisatie
- ambities en doelstellingen
- knelpunten

Het onderdeel beeldende kunst heeft een afwijkende hoofdstukindeling, omdat hierbij is gekozen voor een indeling naar de beleidsterreinen collectievorming, exposities, opdrachten en lokale kunstenaars.

DEEL 1

ABELED VAN DE
GEMEENTEALMERE

¹De voedingsbodem van cultuurbeleid

1.1

Kunst en cultuur

De begrippen kunst en cultuur

Zowel rijk, provincie en gemeente maken pragmatische keuzen bij het afbakenen van de culturele sector. Zo heeft de opmars van de jeugdcultuur er pas onlangs toe geleid dat het ministerie van OCW haar opnam in het landelijke cultuurbeleid, zoals verwoord in 'Pantser of ruggegraat'. Over de gehele linie wordt de opvatting gehuldigd dat overheden zich verre moet houden van uitspraken of iets al dan niet als kunst moet worden betiteld. Toch is het van belang te weten wanneer we van kunst en cultuur spreken. Het begrip cultuur heeft een zeer grote reikwijdte. In de meest algemene zin wordt er van cultuur gesproken als 'een gemeenschappelijk repertoire van kennis, symbolen, gewoonten, opvattingen, vaardigheden en gedragsregels van mensen die veel met elkaar omgaan'. Cultuur is dan de manier waarop een maatschappij zich oriënteert en organiseert. Kunst neemt binnen dit algemene stelsel een bijzondere plaats in als 'een systeem van esthetische symbolen'. Onder invloed van technologische ontwikkelingen vinden deze symbolen langs een steeds uitgebreider stelsel hun weg in de samenleving. Kunst kan gezien worden als een bijzondere vorm van communicatie die kan leiden tot herkenning en identificatie of verwarring en onzekerheid.

Zoals te verwachten is, bestaat er op het gebied van kunst en cultuur geen eenduidige benaming voor het overheidsbeleid. Waar de ene gemeente spreekt van cultuurbeleid, hebben andere het over kunst en cultuurbeleid, over 'kunst in cultuurbeleid' of uitsluitend over kunstbeleid. In deze nota hebben wij het over cultuurbeleid dat richting geeft aan steeds veranderende culturele patronen. Daarbij is behoud van normen en waarden aan de orde, maar ook de vernieuwing daarvan. Wij gaan dus uit van een brede opvatting over datgene wat onder cultuurbeleid wordt geschaard. Kunstbeleid is onderdeel van cultuurbeleid. De algemene doelstellingen die geformuleerd worden voor het gemeentelijk cultuurbeleid, zijn ook van toepassing op het kunstbeleid. In deel 2 zullen deze doelstellingen per deelsector, en dus ook voor de kunstensector, nader geconcretiseerd worden.

Waarde en reikwijdte van kunst en cultuur

Kunst en cultuur is iets wat mensen met elkaar delen, en hen daarmee ook bindt. Kunst brengt mensen niet alleen bij elkaar, het is ook de weerslag van ideeën, dromen, angsten en verbeelding die in een samenleving leven. Kunst kan passief worden genoten. Om werkelijk van kunst te genieten, moet je ervoor 'openstaan'. We spreken dan ook niet van passieve deelname aan kunst, maar van receptieve, als tegenhanger van actieve deelname. Mensen nemen actief deel aan culturele activiteiten als muzikant, componist, beeldend kunstenaar, schrijver, architect, toneelspeler, danser, choreograaf of ontwerper. Dit kan op allerlei verschillende manieren en niveau's. Hoewel de grenzen vloeiend in elkaar overlopen, wordt er nog steeds onderscheid gemaakt tussen professionele kunstenaars en amateurkunst.

Behalve als beroep, sociaal bindmiddel en educatief domein, kan receptieve of actieve deelname aan kunst een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding en ontspanning zijn. Het brede veld van kunst en cultuur is inmiddels een publiekstrekker van formaat, en allang niet meer uitsluitend voorbehouden aan een maatschappelijke bovenlaag. In de populaire muzieksector, de designbranche en de wereld van soaps en televisieseries zijn talloze voorbeelden te vinden van culturele uitingen die een enorm bereik hebben. Zoals is opgemerkt, gaan wij uit van een breed cultuurbegrip met alle denkbare culturele uitingsvormen. Dit betekent uiteraard niet dat wij ons onthouden van een kwaliteitsbeoordeling bij subsidiëring, aankoop of programmering.

Belang van kunst en cultuur voor gemeenten

Net zoals de ene groep mensen zich aan de hand van culturele voorkeuren onderscheidt van een andere, kunnen gemeenten zich ten opzichte van elkaar profileren. Cultuur kan er toe bijdragen dat de ene gemeente zichtbaar en merkbaar verschilt van de andere. Daarin onderscheidt cultuur zich van andere maatschappelijke terreinen die in toenemende mate worden gekenmerkt door standaardisering, routine en anonimisering. Het is dus niet verwonderlijk dat ook wij met het voeren van cultuurbeleid streven naar een eigen 'culturele identiteit', het imago van onze stad.

Hiermee in verband staat een tweede overweging van onze gemeente om culturele initiatieven te ondersteunen. De aanwezigheid van culturele voorzieningen is een niet te onderschatten motief van mensen om zich ergens te vestigen. De praktijk wijst uit dat een stad

met een bruisend cultureel leven ook aantrekkingskracht uitoefent op bedrijven. De economische spinoff van kunst en cultuur wordt bovendien versterkt door toeristen en bezoekers, waarvan de eersten hun verblijf en bestedingen mede zullen afstemmen op de lokale culturele agenda. Het culturele klimaat van een stad heeft derhalve een economische betekenis, en een direct en indirect effect op de lokale werkgelegenheid.

Het wat vage begrip 'cultureel klimaat' kan gemakkelijk tot onbegrip leiden, terwijl het juist als een rode draad door deze nota heen loopt. Aan dit begrip willen wij daarom het derde belang van de culturele sector ophangen. Een stad waar nooit iets te doen is wat de geest verfrist, een stad die niet weet wat feest vieren is, een stad die grijs en grauw is, zal niet gauw iemand inspireren tot grootse daden. Daarentegen is een stad met markante herkenningspunten, verbazingwekkende tentoonstellingen, een florerend verenigingsleven, culturele festivals en een aantrekkelijk uitgaanscircuit een bron van inspiratie voor bewoner en bezoeker. Een bruisend cultureel klimaat drukt een stempel op de stad en haar bewoners. Het verbindt bewoners met elkaar en het bindt hen aan de stad.

Het actief of receptief deelnemen van bewoners aan culturele activiteiten is een vierde belang dat gemeenten toekennen aan deze sector. Dit belang houdt verband met het aanbieden van verschillende alternatieven voor een zinvolle vrijetijdsbesteding. Vooral de amateurkunst neemt hierbij een belangrijke plaats: in 1994 beoefenden 6,5 miljoen Nederlanders een of andere vorm van amateurkunst. Dat waren er 2,5 keer zoveel als bezoekers van kunstinstellingen (VNG, 1996). Dit besef legitimeert de noodzaak voor gemeenten om hiervoor een voorwaardenschepende en stimulerende rol te blijven spelen. Bijvoorbeeld door middel van subsidiëring van amateurkunstverenigingen, en door het betrekken van bepaalde doelgroepen (jeugd, minderheden, minima) bij kunst en cultuur.

Naast deze vier algemene overwegingen, ligt een aantal meer specifieke motieven ten grondslag aan gemeentelijk cultuurbeleid. Zo dragen bepaalde uitingen van kunst en cultuur een waarde in zichzelf als cultureel erfgoed dat gekoesterd moet worden. Gedacht kan worden aan het behoud en onderhoud van onze taal en landschappen, maar ook aan monumentale werken op de terreinen van bouwkunst, literatuur, beeldende kunst en muziek. Het opslaan en archiveren van informatie over het ontstaan en de ontwikkeling van steden draagt bij aan het bewaren van het cultuurhistorisch erfgoed. Het is immers de

spanning tussen traditie en verandering die de cultuur vitaal houdt. Kennis over de geschiedenis van de stad geeft steeds weer nieuwe samenhangen en verbanden te zien die ons behulpzaam kunnen zijn bij het oplossen van huidige en toekomstige problemen.

Invloeden op kunst en cultuur

Willen we beleid maken voor de periode 1997-2001, dan dienen we ook rekening te houden met een aantal maatschappelijke invloeden op kunst en cultuur. Zonder volledig te zijn, worden er hier vijf aangestipt.

1

Internationalisering en regionalisering

De meest dominante culturele ontwikkeling die zich voor een groot deel al heeft voltrokken, is de wereldwijde verbreiding van een internationaal cultuurstelsel. Steden zijn de knooppunten van culturele netwerken, waar de kunst als bindende kracht tussen mensen en volkeren aan belang heeft gewonnen. Het zijn 'global villages' geworden, waar culturele uitingen vanuit alle hoeken van de wereld langs verschillende wegen genoten kunnen worden. Dit houdt verband met wat genoemd wordt 'de mondialisering van cultuur': alles is in beginsel overal. Deze ontwikkeling houdt in dat de wereld niet alleen 'steeds kleiner' wordt, maar ook dat er een dominante (vooral westerse) cultuur is ontstaan die nagenoeg overal overheersend is geworden. Maar de internationale, stedelijke cultuur, met als grootste gemene delers de spijkerbroek en Big Mac heeft ook een verlangen opgeroepen naar het eigene, unieke van elke stad en haar directe omgeving: een lokale culturele identiteit waarmee men zich verbonden weet. De lokale geschiedenis, de unieke uitleg van stad en omgeving en de culturele uitingen die 'hier wel zijn maar daar niet', creëren samen een deels unieke stedelijke identiteit.

2

Veranderende bevolkingssamenstelling

Zeker een stad in de groei, waarvan het cultureel voorzieningen-niveau nog niet in evenwicht is met de wensen van de huidige bewoners, dient veranderingen in de bevolkingssamenstelling

nauwlettend te volgen. De belangrijkste demografische verschuivingen laten zich als volgt samenvatten:

- Almere zal in 2002 de grens van 150.000 inwoners passeren;
- In 2005 is het aandeel veertigers en vijftigers aanzienlijk gegroeid;
- De groep ouderen zal in 2005 gegroeid zijn, maar is nog steeds een relatief kleine populatie;
- De middelbare inkomensgroepen zullen ook in 2005 overheersen, terwijl het beleid erop is gericht om bovenmodale inkomensgroepen het sterkst te laten toenemen;
- Vergeleken met de rest van Nederland zal Almere ook in 2005 een jonge bevolking hebben;
- Het aandeel (maar niet het aantal) gezinnen zal tot het jaar 2015 gestaag afnemen (van 44% tot 31%), terwijl het aandeel alleenstaanden toeneemt van 23% tot 36% en het aandeel tweepersoonshuishoudens een 33% aandeel blijft houden. Tot 2005 bestaat Almere dus overwegend nog uit gezinnen met kinderen.

De vergrijzing van de bevolking zoals die zich over het algemeen in vergelijkbare Nederlandse steden voordoet, zal zich voorlopig niet in die mate voordoen in Almere. Wél vergelijkbaar met andere steden is de mix van etnische bevolkingsgroepen in Almere. Zo'n 8% van de huidige bevolking is van buitenlandse afkomst. Bij het formuleren van cultuurbeleid moet er rekening mee worden gehouden dat Almere altijd een multiculturele stad zal blijven.

3

Technologische innovatie

Internationalisering van culturele uitingen hangt nauw samen met de opmars van informatie, communicatie en transporttechnieken. Voor een deel zijn deze opslag en verspreidingsmiddelen ook zelf productiemiddelen van kunst en cultuur geworden. Gedacht kan worden aan interactieve CD's en computerprogramma's voor het maken van muzikale composities, of ten behoeve van grafische vormgeving en videoart. De snelle verbreiding van audiovisuele media, met name de radio, televisie, videorecorder, CDspeler en personalcomputer, maakt het mogelijk dat kunst en cultuur binnen handbereik liggen van grote groepen mensen. Productie en consumptie van kunst zijn veel meer dan vroeger gescheiden circuits: uitvoeringen worden opgenomen, vermenigvuldigd, getransporteerd en kunnen eindeloos en overal worden herhaald. In toenemende mate zijn er mogelijkheden om van huis uit zelf actief deel te nemen aan culturele

activiteiten, als vorsende consument, intermediair, distributeur of 'thuisproducent'.

4

Individualisering

Er bestaan veel misverstanden over het begrip individualisering. Vooral omdat het meestal in verband wordt gebracht met een pessimistische kijk op de samenleving als geheel, en de ontwikkeling van de cultuur daarbinnen in het bijzonder. Individualisering zou leiden tot toenemende zelfgerichtheid en afnemende solidariteit. Enige relativering is hier op zijn plaats. Nergens ter wereld is zo'n wijdvertakt bolwerk van maatschappelijke bonden, verenigingen, vrijwilligers en georganiseerde leden als in Nederland.

Individualisering krijgt met een wat positievere kijk op de mens een heel andere betekenis. De eerder beschreven technologische innovaties vormen een uitdaging voor mensen om het culturele veld zelf te ontdekken en eigen te maken. Daarvoor zijn we niet langer uitsluitend op anderen aangewezen, hoewel er wel oefening en educatie voor nodig zijn. Consumenten maken naar eigen inzicht en behoefte een keuze uit het aanbod. Bovendien betreden zij de culturele sector wanneer dat hen het beste uitkomt.

5

Citymarketing en vrije tijd

Bestuurders en ondernemers in steden doen van oudsher hun best om hun stad een positieve, maar ook attractieve en unieke uitstraling te geven. Dit doen zij met het oog op een prettig leefklimaat voor de eigen inwoners, maar ook om bedrijven, investeerders en bezoekers naar de stad te lokken. De culturele identiteit van de stad heeft hier een onderscheidende waarde ten opzichte van andere steden. Concurrentie ten opzichte van nabijgelegen steden moet daarom niet uitmonden in meer van hetzelfde, maar in anders dan de andere. Een blikvanger ben je pas als je iets te bieden hebt wat een ander niet heeft. Dit laat overigens onverlet dat Almeerse burgers in ieder geval gebruik moeten kunnen maken van een aantal culturele basisvoorzieningen: dat is ook citymarketing. Almere zal haar voorzieningenniveau nadrukkelijk moet afstemmen op de voorkeuren van haar eigen bevolking en die van bezoekers. Voor de culturele sector moet rekening worden gehouden met eerdergenoemde individualisering, die nieuwe eisen stelt aan de

programmering, openstelling en afname van culturele voorzieningen en produkten.

6

Kunst, cultuur en leisure

Aansluitend op het vorige punt kan in de vrijetijdsbesteding van veel Nederlanders een kentering worden waargenomen. De scheiding die tot dusver heeft bestaan tussen functies als winkelen, recreatie en cultuurparticipatie is snel aan het vervagen. Door de verruiming van de openingstijden van winkels, maar ook door de concentratie van voorzieningen in een klein gebied, wordt de consument in de gelegenheid gesteld het winkelen te combineren met horecabezoek, film, disco, sauna, muziekvoorstellingen, etc..

In principe gaat het hier om commerciële voorzieningen, hoewel ook combinaties mogelijk zijn met sport of cultuurvoorzieningen die op zichzelf niet volledig rendabel zijn (denk bijvoorbeeld aan een zwembad). Grootschalige leisurecentra (zoals bijvoorbeeld in Amsterdam Zuidoost) schieten overal in Europa als paddestoelen uit de grond. Deze ontwikkeling is, door gebrek aan ruimte, meestal niet mogelijk in de binnensteden, maar vindt plaats in de meer perifere gebieden en vormt daarmee dan vaak een bedreiging voor de detailhandel, bioscopen en (gesubsidieerde) culturele instellingen. In Almere echter, biedt de ruimte die er nu nog in het stadscentrum aanwezig is, unieke kansen om centrum, leisure en culturele functies met elkaar te combineren.

Gemeentelijk cultuurbeleid

Op het terrein van de kunsten zijn de taken van de overheden in principe als volgt verdeeld:

- het Rijk is verantwoordelijk voor de productie van kunst
- de provincie regelt de distributie
- de gemeenten dragen zorg voor de afname.

Deze op zichzelf duidelijke taakverdeling blijkt in de praktijk vooral voor de steden niet goed werkbaar. Provincies en grotere gemeenten nemen namelijk ook productieinitiatieven. Bovendien voelen deze overheden zich betrokken bij lokaal gevestigde instellingen die door het Rijk worden gesubsidieerd. Steden bieden gezelschappen immers huisvesting en nemen producties af van instellingen die zich voor hun voortbestaan moeten richten op landelijke normen en beoordelende instanties. Afstemming tussen de drie overheidslagen is derhalve noodzakelijk. De Provincie Flevoland heeft dit ook onderkend in haar recente nota Kunstbeleid 1996-2000. Terecht wordt hierin gesteld dat "(...) op het beleidsterrein cultuur vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincie en gemeenten gestreefd moet worden naar een heldere taakverdeling tussen deze overheden." Flevoland onderscheidt verder in haar beleidsnota drie provinciale taken:

- 1 Het ontwikkelen en versterken van een culturele infrastructuur, bestaande uit specialistische en geografisch gespreide voorzieningen. Dit behelst allerlei vormen van ondersteuning, dienstverlening en bemiddeling die het draagvlak van gemeenten te boven gaan.
- 2 Het samen met gemeenten (en soms het Rijk) in stand houden van instellingen en voorzieningen met een bovenlokale dimensie. Het gaat hier niet om koppelsubsidies, maar om gezamenlijke cofinanciering met andere overheden.
- 3 Het geven van impulsen aan culturele activiteiten op gemeentelijk niveau. Dit gebeurt ter aanmoediging en als aanvulling op gemeentelijk beleid, maar komt er niet voor in de plaats.

Gemeentelijk cultuurbeleid wordt grofweg onderverdeeld in enerzijds de zorg voor het stichten en instandhouden van culturele voorzieningen (voorwaardenscheppend beleid), en anderzijds het stimuleren van productie en afname van culturele produkten (stimuleringsbeleid). Een culturele kerntaak van gemeenten is het aanbrengen van samenhang

tussen alle verschillende elementen van cultuur die in een stad naast elkaar bestaan, waardoor ook de culturele identiteit zichtbaar kan worden. Het hangt grotendeels van de culturele traditie en het aspiratieniveau van een gemeente af, in welke mate en hoe dit beleid zichtbaar gestalte krijgt. Gemeenten geven doorgaans extra aandacht aan vernieuwingen en baanbrekende initiatieven. Daarnaast koesteren gemeenten de culturele verworvenheden uit het verleden. Een ander speerpunt van gemeentelijk beleid is het wekken van culturele belangstelling van zoveel mogelijk mensen, onder andere via voorlichting en promotie, opleidingen en kunstzinnige vorming.

Op basis van een vergelijkende analyse van de kunstbegroting van zeven gemeenten die alle tenminste 115.000 inwoners hebben, wordt geconcludeerd dat "(...) iedere stad van enige omvang min of meer hetzelfde patroon vertoont, of naar hetzelfde voorzieningenniveau streeft." Dit 'basispakket' van culturele voorzieningen, dat in zijn geheel is opgenomen in bijlage 1, bevat in ieder geval:

- musea
- een openbare bibliotheek met filialen
- een schouwburg
- concertzalen
- kunsthall/expositieruimte
- centrum voor kunstzinnige vorming en kunstonderwijs
- productiekernen (orkest, theatergroep)
- archieven
- festivals en concoursen.

Bovendien beschikken grote gemeenten over meerdere kleinere podia voor theater en muziek, een kunstuitleen en gespecialiseerde bibliotheken. Gemeentelijk cultuurbeleid heeft in ieder geval betrekking op:

- kunstenaars (woon en werkruimten, stimulering productie en beroepsuitoefening, en aankoop en opdrachten);
- de verschijningsvorm van de stad (kunst in de openbare ruimte, architectuur en stedenbouw, en monumentenzorg);
- de cultuurgeschiedenis van de stad (archeologie, historie, folklore);
- kunstconsumptie (amateurkunst, kunstzinnige vorming, cultuurspreiding, minderheidsgroepen, voorlichting en publiciteit);
- mediabeleid (lokale omroep en kabel)
- organisatie (beleidsvoering door een gemeentelijke dienst en een adviesorgaan).

Uitgangspunten en visie

Voordat wij concrete doelen formuleren voor ons gemeentelijk cultuurbeleid, is het zaak eerst de uitgangspositie en gewenste situatie in beeld te brengen. Daarin geven wij aan hoe wij tegen kunst en cultuur in Almere aankijken. Dit doen wij aan de hand van vijf thema's die samen de rode draad van het Almeerse cultuurbeleid zullen vormen.

1

Naar een complete stad

Almere is een jonge stad: op 1 januari 1984 werd de gemeente Almere een feit. De bouw van de hoofdkern AlmereStad, bestemd voor 100.000 inwoners, was zes jaar daarvoor al gestart. Almere had tot taak de overloop uit nabijgelegen stadsgewesten (Amsterdam, Gooi, Utrecht) op te vangen. Die betrof grotendeels jonge tweepersoonshuishoudens en gezinnen die inmiddels gewend waren aan een hoogwaardig stedelijk voorzieningenniveau. Almere kon een dergelijk uitgebreide voorzieningenstructuur (nog) niet bieden. Het accent lag in de jaren tachtig hoofdzakelijk bij stadsuitbreiding, wegenbouw, parkaanleg en, uiteraard, woningbouw. Begin jaren negentig brachten verschillende onderzoeken aan het licht dat de steeds verder groeiende bevolking manifeste behoefte heeft aan diverse culturele voorzieningen. Zowel jongeren als volwassenen gaven aan uitgaansvoorzieningen te missen (horeca, discotheek, schouwburg, muziekzaal). Met de plannen voor een nieuw stadscentrum spelen wij hier nadrukkelijk op in. Bij een inwonertal van 180.000 mensen in 2005 dient er een aantal stedelijke voorzieningen te zijn die zowel in omvang als aard aansluiten op de wensen van onze bewoners. En ook op die van onze bezoekers, want Almere is geen geïsoleerde enclave in de polder, maar een stedelijke kern die deel uitmaakt van de Randstad.

Visie

Bij een complete stad met een volwaardig cultureel centrum, gaan wij ervan uit dat ons voorwaardenscheppende beleid steeds in de pas blijft lopen met de verwachte bevolkingsgroei. Dit betekent ook dat het cultureel aanbod zoveel mogelijk afgestemd moet zijn op veranderingen in de bevolkingssamenstelling. Het begrip 'cultureel aanbod' wordt door ons opgevat in zijn meest brede zin, zoals wij dat in 2.1 hebben geschetst. In het goed bereikbare en toegankelijke stadscentrum concentreren wij de grotere culturele publiekstrekkingen die recht doen aan een stad van 180.000 inwoners in 2005. Wij staan open voor alle mogelijke culturele uitingen, waarmee wij veelzijdigheid en vernieuwing in het aanbod nastreven. Juist op cultureel terrein is de graadmeter hiervoor de veelsoortigheid aan kleine en middelgrote voorzieningen, variërend van een 'alternatief' filmtheater tot een gespecialiseerd antiquariaat. Ook de podia voor theater en muziek vervullen nadrukkelijk een functie bij de na te streven diversiteit in aanbod en productie. Wij beseffen ons terdege dat onze invloed om culturele veelzijdigheid daadwerkelijk gestalte te geven beperkt is. Die krijgt in de praktijk pas vorm in een proces van lange adem en geduld, en wordt feitelijk gedragen door de bewoners. Als gemeente proberen wij dit proces te bevorderen en waar nodig te ondersteunen.

2

Naar een evenwichtige stad

Nederlandse stadsgewesten zijn geleidelijk tot stand gekomen door uitbreiding rond een historische stadskern. Hierdoor ontstond zowel functionele groei als samenhang binnen deze stadsgewesten. Zowel de ontstaansgeschiedenis van de ruimtelijke structuur van Almere als de samenstelling en de herkomst van haar bevolking wijken daarvan af. De hoofdvorm van Almere is afgeleid van Ebenezer Howards meerkernige tuinstad, met een hechte relatie van de satelieten tot de moederstad.

Iedere kern verkrijgt fasegewijs een eigen karakteristiek en omvang, en heeft zijn eigen centrum met voorzieningen. Met het spreiden van de meer laagdrempelige culturele voorzieningen in de wijken, proberen wij de leefbaarheid daar te verbeteren. Onder wijkvoorzieningen vallen bijvoorbeeld het sociaalcultureel werk (buurthuiswerk, jongerencentra)

en filialen van de openbare bibliotheek. De ondersteuningsfunctie kunstzinnige vorming van CKVA richt zich op basisscholen in de wijken. Amateurkunstverenigingen maken over het algemeen gebruik van onderwijsaccommodaties en buurthuizen. Om de groei van de amateurkunst te stimuleren dienen inspanningen geleverd te worden ten aanzien van huisvesting van vooral de muziek en toneelverenigingen. Het gaat daarbij niet alleen om repetitieruimten, maar ook om laagdrempelige platforms voor uitvoeringen met publiek.

In ons opdrachtenbeleid streven wij naar spreiding van objecten over alle wijken van de stad. Bij de professionele kunsten doen zich ook knelpunten in accommodatie voor. Voor beeldend kunstenaars is het haast onmogelijk om gebruik te maken van betaalbare atelierruimten. Daarnaast constateren wij dat er slechts beperkte mogelijkheden zijn voor lokale beeldend kunstenaars om hun kunsten te vertonen en produkten aan te bieden. De komende jaren zullen wij onze aandacht sterker richten op mogelijkheden tot uitbreiding van galerieruimte. Het ontbreken van geschikte accommodatie geldt tenslotte ook voor Almeerse theatermakers.

Visie

Met uitsluitend stedelijke voorzieningen in het stadscentrum zijn we er niet. In onze visie dient er een balans te zijn tussen de centraal gelegen stedelijke voorzieningen en culturele faciliteiten in de wijken. Hierbij willen wij aansluiten bij de bijzondere stedenbouwkundige vormgeving van Almere. Juist op wijkniveau streven wij ernaar om onze inwoners te activeren op cultureel gebied, onder andere via welzijnsinstellingen, filialen van de openbare bibliotheek en de scholen. In onze jonge gemeente zijn er nauwelijks (financieel) afgeschreven panden die goedkoop verhuurd kunnen worden aan culturele instellingen en amateurkunstverenigingen. Hierdoor zijn er onvoldoende faciliteiten voor beeldend kunstenaars (ateliers en galleries). In ons voorwaardenscheppende beleid krijgt huisvesting van zowel professionele kunstenaars als van amateurkunstinstellingen extra aandacht. Ons uitgangspunt daarbij is dat Almere ook voor deze groepen een stad moet zijn die uitnodigt tot culturele vorming en productie.

Naar een dynamische stad

Een complete stad, voldoende evenwicht door middel van concentratie van stedelijke culturele voorzieningen en faciliteiten en activiteiten in de wijken ...: wij gaan niet uitsluitend uit van de aanbodzijde van de cultuurmarkt. Het aanbod en de distributie zijn de randvoorwaarden die wij willen scheppen, ten einde onze bewoners zelf actief te laten zijn op het brede culturele terrein. Om die reden subsidiëren wij niet alleen de bibliotheek, de theaters, CKVA en De Paviljoens, maar ook amateurkunstverenigingen en culturele evenementen. Ons uitgangspunt is dat deze ook kritisch bekeken moeten worden. Wij willen elk nieuw cultureel initiatief uit de bevolking een kans geven, althans als het aan de vereiste kwaliteit voldoet. Een Almeerse culturele traditie beklijft namelijk alleen wanneer die steeds weer door onze bewoners wordt gevoed.

Door middel van kunstzinnige vorming, educatie, experimenteren en actief deelnemen willen wij alle bevolkingsgroepen in Almere mogelijkheden bieden om te participeren op cultureel terrein. Gelet op onze huidige en toekomstige bevolkingssamenstelling, gaat de aandacht hierbij extra uit naar kinderen en jongeren, en hun culturele voorkeuren (nieuwe media, popmuziek, moderne dans, film, grafische vormgeving). Voor het kennismaken met kunst en cultuur en het volgen van cursussen doen wij niet alleen een beroep op CKVA, de bibliotheek en professionele instellingen. In de nabije toekomst verwachten wij ook van de amateurkunstverenigingen een wervend beleid. Bovendien zouden beeldend kunstenaars en de lokale media (meer) kunnen worden ingeschakeld om de betrokkenheid van Almeerse bewoners bij de kunsten te vergroten.

Bij de programmering van onze theaters, en in de toekomst van onze muziekzalen, en bij de samenstelling van onze exposities in De Paviljoens, houden wij nadrukkelijk rekening met een zo breed mogelijk bezoek van bevolkingsgroepen. Een uitgangspunt hierbij is het multiculturele karakter van de Almeerse bevolking. Door middel van voorlichting via onder meer excursies, rondleidingen, publicaties en lezingen willen wij zo veel mogelijk mensen op de hoogte brengen van en enthousiasmeren voor de kunsten.

Visie

De gemeente Almere wil graag het particulier initiatief van kunstenaars, groepen, verenigingen en stedelijke instellingen aanmoedigen om culturele activiteiten te ontplooiën. Wij zijn bereid dergelijke culturele initiatieven te ondersteunen, omdat wij streven naar zowel actieve als receptieve participatie van onze bewoners bij kunst en cultuur. Dat bevordert de binding van onze inwoners met elkaar en aan Almere. Hier is een mobiliserende rol weggelegd voor de culturele instellingen die wij subsidiëren. De lokale media en de Almeerse kunstenaars kunnen ertoe bijdragen dat kunst meer in de belangstelling komt te staan van onze bevolking. Omdat wij een jonge, multiculturele gemeente zijn hechten wij veel waarde aan culturele educatie, vernieuwing en (ook internationale) uitwisseling. Uiteraard kunnen wij ook weer niet elk verzoek voor subsidie honoreren en elk initiatief ondersteunen. Een kwaliteitstoets zal moeten uitwijzen of financiële ondersteuning wordt geboden. Hiervoor verwijzen wij naar de speerpunten van ons cultuurbeleid en de subsidieprocedure in hoofdstuk 3. Ieder verzoek zal aan ons cultuurbeleid en de praktische uitwerking daarvan worden getoetst.

Naar een eigentijdse, attractieve stad

Zonder in hoogmoed te vervallen is het in onze visie van groot belang om het eigen en eigentijdse karakter van Almere door middel van culturele uitingen te versterken. Wij hebben hiervoor al gesproken over 'culturele identiteit'. Wij kunnen ons hierbij de vraag voorleggen 'wat maakt Almere Almere?'. Het antwoord ligt dan ergens bij 'een nieuwe, eigentijdse stad, opgetrokken uit de kleigrond van het IJsselmeer, in een landschappelijke en waterrijke omgeving, onder de rook van Amsterdam, en met een jonge, ambitieuze bevolking die voorlopig blijft groeien'. Almere staat voor de taak om de oorspronkelijke pioniersgeest te koesteren en verder gestalte te geven, door het eigentijdse en steeds weer vernieuwende ook in de kunsten te presenteren. Dat past ook bij onze jonge en planmatig vormgegeven stad, met haar eigenzinnige stedenbouwkundig concept en architectuur. De aantrekkingskracht en attractiviteit van Almere als woonstad willen wij ook terugzien in ons cultuurbeleid. Daarbij laten wij ons niet leiden door hetgeen andere grote steden te bieden hebben. Wij geven vorm aan onze eigen, herkenbare culturele ambities die voor een deel aanvullend zijn op omliggende steden. Nogmaals benadrukken wij dat Almere geen stedelijke regio is zoals andere, historische gegroeide stadsgewesten: Almere is haar eigen regio en directe verzorgingsgebied, en maakt deel uit van de Randstad. Sterke troeven die wij verder willen uitspelen zijn de architectuur, landschapskunst, het in beeld brengen van onze jonge stadsgeschiedenis, het opdrachtenbeleid en de Almeerse collectie. Wij streven bijvoorbeeld naar een zo herkenbaar mogelijk expositiebeleid van hedendaagse kunst. Almeerse kunstenaars worden daarbij net zo kritisch beoordeeld als andere exposanten. Een dergelijk standpunt nemen wij ook in als het om theatergroepen gaat. Dit neemt niet weg dat wij waar mogelijk ondersteuning geven aan Almeerse kunstenaars in de vorm van subsidies, aankopen en cursussen.

Het nieuwe stadscentrum zal een 'eigentijdse' en 'attractieve' identiteit weerspiegelen. Culturele voorzieningen liggen aan de oever van het Weerwater en daarmee aan de bron van Almere. Een culturele manifestatie zal deze Almeerse identiteit voor bewoners en bezoekers belichamen: niet passief toekijken, maar het avontuur aangaan. In diezelfde visie kennen wij een grote rol toe aan de nieuwe media in de kunsten.

Ons uitgangspunt is dat er op cultureel gebied in onze gemeente 'voor elk wat wils' moet zijn. Een door ons gewenst Almeers museum moet een eigen karakter hebben; niet het zoveelste museum voor hedendaagse kunst. Gedacht kan worden aan een etnografisch, een architectonisch museum of een museum voor landschapskunst.

Visie

Almere is een stad waarvan de culturele tradities al zoekend worden opgebouwd. Het opbouwen van Almeerse tradities, waarmee vanaf het begin van de jaren tachtig een begin is gemaakt, willen wij blijven ondersteunen. De culturele identiteit van Almere zal vorm en inhoud vinden in het eigenzinnige en planmatige ontwerp van de stad, de laattwintigste eeuwse architectuur, de futuristische uitstraling en attractiviteit van het stadshart en de prominente betekenissen van water, polderlandschap en pioniersgeest in culturele uitingen. Almere is met zijn jonge bevolking op weg om zijn stedelijke voorzieningen een eigentijds élan mee te geven. In onze visie is het de gezamenlijke uitdaging voor de gemeente, culturele instellingen, bedrijfsleven en bewoners om in Almere een herkenbaar en attractief cultureel klimaat te ontwikkelen. Onze samenwerking met bedrijven kan er extra toe leiden dat het culturele leven in Almere een eigen gezicht krijgt.

5

Naar een georganiseerde stad

De weg naar een volwaardig, evenwichtig en attractief cultureel aanbod dat bewoners bovendien uitnodigt een actieve rol te spelen, vereist extra inspanningen van de lokale overheid. Binnen onze financiële en personele mogelijkheden leveren wij die vooral in de voorwaardenscheppende sfeer. Die betreft onder meer de theaters, De Paviljoens, repetitieruimten in scholen en jongerencentra. Gezien de voortzettende groei van de stad en de huidige knelpunten op het vlak van accommodatie, hebben huisvesting en facilitaire ondersteuning ook in de toekomst de hoogste prioriteit in het cultuurbeleid. Daarnaast ondersteunen wij financieel die instellingen die zich richten op deelname van onze bewoners aan enige culturele uitingsvorm, zoals

CKVA, de bibliotheek, amateurkunstverenigingen, maar ook incidentele projecten en evenementen (Cinekid, theatergroepen op scholen, jaarlijkse muziek en theaterfestivals). Wij onderscheiden drie organisatorische speerpunten:

- het opzetten van één integraal beleidspunt kunst en cultuur dat tot taak heeft het cultuurbeleid verder te ontwikkelen, te implementeren, te evalueren en de contacten te onderhouden met gesubsidieerde instellingen en andere culturele organisaties en overheidsdiensten. Een samenhangend cultuurbeleid vraagt ook om binnengemeentelijke afstemming met het toeristischrecreatief beleid, het sociaalcultureel beleid en het vestigings en ruimtelijke ordeningsbeleid. Dit beleidspunt beschouwen wij als spin in het web van lokaal cultuurbeleid, en als gemeentelijk aanspreekpunt voor culturele instellingen en andere belanghebbenden, zoals het bedrijfsleven;
- het zoveel mogelijk leggen van voorbereidende en uitvoerende verantwoordelijkheden bij de zelfstandige culturele instellingen, waarmee budgetrelaties worden aangegaan. Voor het bepalen van de omvang van deze budgetten wordt zoveel mogelijk uitgegaan van geleverde prestaties, die refereren aan deelname, kwaliteit, opbouw en behoud van cultureel erfgoed en culturele innovatie. Voor een aantal stedelijke voorzieningen blijven uiteraard vergoedingen voor de kosten van huisvesting van kracht;
- het bevorderen van de samenwerking met en tussen culturele instellingen, waardoor initiatieven aan draagvlak en kwaliteit kunnen winnen. Het gaat dan niet alleen om organisatorisch en financieel draagvlak, maar vooral om het draagvlak onder deelnemers. Voor de kunstensector speelt bovendien mee dat door samenwerking tussen culturele organisaties vernieuwende, grensoverschrijdende activiteiten wortel kunnen schieten. Wij denken dan aan dwarsverbanden tussen verschillende kunstdisciplines, maar ook aan het overbruggen van de barriere tussen amateurkunst en de professionele kunst, tussen de kunstzinnige vorming en de uitvoering voor publiek, en tussen bezoeker of belangstellende en de actieve deelnemer.

Met het invoeren van deze organisatorische maatregelen verwachten wij onder andere dat het subsidiebeleid en de relaties met de culturele instellingen helder worden vormgegeven. In de komende jaren werken

wij met drie soorten subsidies voor de culturele sector: budgetsubsidies, waarderingssubsidies en projectsubsidies. De subsidies die wij uitkeren zijn afhankelijk van de mate waarin aanvragers voldoen aan criteria. In het procedurevoorstel van hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op het subsidiebeleid.

Visie

Om onze ambities waar te kunnen maken, is mobilisering van het particulier initiatief en samenwerking met particuliere instellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, en een goede interne gemeentelijke organisatie onontbeerlijk. Wij gaan hierbij uit van het gemeenschappelijk belang van een bloeiend cultureel leven in Almere voor genoemde partijen, uit het oogpunt van een aantrekkelijk leef en verblijfsklimaat en een passende culturele identiteit. Uitvoerende diensten in de cultuursector, zoals CKVA en de openbare bibliotheek, zijn al geprivatiseerd. Over de verzelfstandiging van de Dienst Kunstzaken is inmiddels advies uitgebracht. Daarin is ook ingegaan op de vorming van een coördinerend gemeentelijk beleidspunt 'kunst en cultuur', waar al langere tijd behoefte aan is. Vanuit dit punt worden contacten onderhouden met de zelfstandige culturele instellingen waarmee wij een subsidierelatie hebben. Het beleidspunt cultuur draagt zorg voor de samenhang in het gemeentelijke beleidsprogramma kunst en cultuur, beleidsevaluatie, toetsing van budgetbesteding en afstemming met (andere) gemeentelijke beleidssectoren. De vorming van een beleidspunt cultuur en de verdergaande verzelfstandiging van culturele organisaties, leiden tot een subsidiebeleid met drie soorten subsidies: budget, waarderings en projectsubsidies. Als gemeente bepalen wij uiteindelijk de subsidievoorwaarden en criteria. De basis van een nader uit te werken procedurevoorstel voor het subsidiebeleid is inmiddels gelegd.

Doelstellingen en de rol van de gemeente Almere

Tegen de achtergrond van onze beleidsvisie op kunst en cultuur laten de doelen van ons cultuurbeleid zich gevoegelijk afleiden.

Ten eerste streven wij naar een cultureel voorzieningenniveau dat zowel kwalitatief als kwantitatief recht doet aan onze toenemende bevolking. Met het cultureel aanbod willen wij inspelen op de culturele wensen en behoeften van zoveel mogelijk bewoners, zodat er voldoende variatie is voor actieve en receptieve deelname. Toegankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen zijn hierbij sleutelbegrippen. Vooral jongeren en lagere inkomensgroepen moeten in voldoende mate gebruik kunnen maken van door ons gesubsidieerde culturele voorzieningen. Het opstellen van een culturele atlas van Almere, zoals dat in deel 2 van deze nota gedaan is, moet inzicht geven in de huidige en toekomstige samenhang van ons cultuurbeleid.

Ten tweede zien wij het als ons doel deze participatie van onze bewoners aan kunst en cultuur stimuleren. Enerzijds verwachten wij van de culturele instellingen dat zij een wervend beleid voeren. Anderzijds streven wij ernaar om, waar mogelijk en nodig, culturele initiatieven vanuit de bevolking te ondersteunen. Wij denken hierbij aan:

- de oprichting en huisvesting van nieuwe culturele instituten
- het stimuleren en waar nodig en mogelijk ondersteunen van Almeerse kunstenaars
- het verlenen van medewerking aan de oprichting van amateurverenigingen
- de promotie en ondersteuning van culturele evenementen.

Continuïteit van culturele initiatieven van bewoners, instellingen en verenigingen staat steeds voorop. Bij een brede cultuurparticipatie past concentratie van stedelijke voorzieningen in het stadscentrum en spreiding van laagdrempelige basisvoorzieningen en educatieve projecten in de wijken. Bij deelname aan kunst en cultuur gaat onze bijzondere aandacht uit naar migrantengroepen, kinderen en jongeren. Actieve en receptieve deelname aan cultuur willen wij laagdrempelig

houden. Het is daarom zaak dat culturele voorzieningen ook voor deze groepen betaalbaar blijven.

Ten derde willen wij een Almeerse culturele traditie en, in het verlengde daarvan, een eigen culturele identiteit opbouwen. Deze identiteit zal refereren aan de korte geschiedenis en de toekomstgerichtheid van de stad. Ons cultureel klimaat zal in sterke mate worden gevoed door het enthousiasme en de pioniersgeest van de relatief jonge bevolking. Accenten worden gelegd bij het in beeld brengen van contemporaine lokale geschiedenis, het stedelijk ontwerp en de opvallende architectuur, het verrijken van de Almeerse kunstcollectie, en bij grensoverschrijdingen van en uitwisselingen tussen culturele uitingen. Ook het stimuleren van het gebruik van moderne technologie in de kunsten via de nieuwe media (onder andere computer, lokale TV) draagt bij aan een eigentijdse Almeerse culturele identiteit.

Ten vierde stellen wij ons tot taak een goede organisatorische infrastructuur in de cultuursector op te bouwen. Tegen de achtergrond van de reeds ingang gezette verzelfstandigingsoperaties (bibliotheek, CKVA, en naar verwachting de Dienst Kunstzaken) zal in de komende jaren het gehele culturele terrein beleidsmatig gecoördineerd worden door het gemeentelijke beleidspunt 'kunst en cultuur' binnen de dienst Onderwijs, Welzijn en Sport (OWS). Vanuit dit beleidspunt dient vervolg te worden gegeven aan de uitwerking van de voornemens uit deze nota. Dat zal in nauwe samenwerking met de gesubsidieerde culturele instellingen en andere gemeentelijke diensten plaatsvinden. Gestreefd wordt naar een versterking van de samenwerking tussen particuliere culturele instellingen, de gemeente Almere en het bedrijfsleven. Wij willen bereiken dat er wederzijdse kruisbestuiving tot stand wordt gebracht tussen de stedelijke culturele voorzieningen in het nieuwe stadscentrum en de kleinschaliger accommodaties en faciliteiten in de wijken. Een samenhangend, integraal cultuurbeleid moet ertoe bijdragen dat culturele instellingen, professionals en amateurs elkaar waar nodig inschakelen, zodat productie en participatie worden bevorderd. De gemeente Almere kan hierbij stimulator en intermediair zijn.

Inleiding

In dit laatste hoofdstuk van deel 1 willen wij aangeven welke accenten wij leggen in het gemeentelijke cultuurbeleid. Met het formuleren van een aantal speerpunten laten wij zien welke aspecten of onderdelen van het cultuurbeleid wij willen benadrukken. De komende jaren zullen deze speerpunten dan ook extra aandacht en ondersteuning krijgen, bijvoorbeeld door middel van subsidie, onderzoek of nieuwe faciliteiten. Speerpunten van ons cultuurbeleid, die in de volgende paragraaf nader worden uitgewerkt, zijn:

- Cultuur in het stadscentrum
- Basisvoorzieningen
- Beeldende kunst
- Almere Haven: broedplaats van cultuur
- Jeugd en cultuur
- Typisch Almere: geschiedenis, water en architectuur
- Bedrijf en cultuur
- Amateurkunst onderdak
- Evenementen

In 3.3 is een procedureplan opgenomen. Aangegeven wordt welke procedures wij volgen voor het ondersteunen van culturele instellingen en producties. Dit plan is vooralsnog een raamwerk van globale toetscriteria voor subsidieverstrekking. Een nadere uitwerking volgt met het oog op vaststelling vòòr de begrotingsbehandeling 1998. Implementatie vindt dan plaats met ingang van 1-1-1998.

Speerpunten

1

Cultuur in het stadscentrum

Wij zien het goed bereikbare stadscentrum als de centrale plek waar stedelijke culturele basisvoorzieningen van kwalitatief hoogwaardig niveau worden gesitueerd. Het gaat daarbij om voorzieningen die een sterke bijdrage kunnen leveren aan de door ons beoogde culturele participatie, namelijk de te bouwen bibliotheek, schouwburg en muziekzaal, en om CKVA en De Paviljoens. Ook zal een culturele manifestatie aan het Weerwater verrijzen. Deze voorziening is sterk gericht op beleving, educatie en attractie. Het heeft de potentie uit te groeien tot een publiekstrekker van formaat. De manifestatie zal nauw verweven zijn met de culturele identiteit zoals die eerder beschreven is. De relatie met water, land en ontstaansgeschiedenis is hier onderwerp van tentoonstelling, performance en participatie. Het concept voor investering gaat uit van een samenwerkingsverband tussen particulier initiatief en overheid.

Bij de planuitwerking van de basisvoorzieningen in het stadscentrum wordt uitgegaan van de volgende voorzieningen:

- een bibliotheek van circa 8.000 m² vloeroppervlak met jaarlijks ruim 500.000 bezoekers;
- een centrum voor kunstzinnige vorming;
- een schouwburg met grote zaal (900-1000 stoelen) en kleine zaal (300-450 stoelen), en een muziekzaal (1000-1200 stoelen ofwel 2000 staplaatsen).

Voor een volgende planperiode is een Kunsthall voorzien, dat gevestigd kan worden in het aan het stadscentrum grenzende Lumierepark.

2

Basisvoorzieningen

Basisvoorzieningen zijn noodzakelijke voorwaarden om grote groepen bewoners en bezoekers bij cultuur in onze stad te betrekken. Om deze bindende functie optimaal te benutten, volstaan wij niet uitsluitend met een hoogwaardig voorzieningenaanbod in het stadscentrum, zoals dat onder het eerste speerpunt is vermeld. Wij gaan ervan uit dat de basisvoorzieningen in het stadscentrum in hun

aanbod, productie en programmeringsbeleid rekening houden met de wensen en behoeften van brede lagen van de Almeerse bevolking. Vooral het tarievenbeleid is een instrument dat voor een deel invloed heeft op het bereik van culturele voorzieningen. Plannen en maatregelen op de terreinen culturele educatie en bibliotheek zullen naar aanleiding van deze nota in samenspraak met de uitvoerende instellingen worden uitgewerkt. Het tarievenbeleid is daarbij onderwerp van gesprek tussen gemeente en instellingen.

De toegankelijkheid en bereikbaarheid van culturele voorzieningen kan worden bevorderd door een aantal van deze voorzieningen ook in de wijken onder te brengen. Daarmee streven wij er tevens naar vooral jongeren en inwoners met een minimuminkomen meer te laten deelnemen aan kunst en cultuur. Wij denken hierbij aan een uitbreiding van het aantal bibliotheekfilialen in stadsdelen, een intensivering van het decentraal aanbod van CKVA (bijvoorbeeld via scholen) en het benutten van sociaalculturele accommodaties voor culturele doeleinden. Wij zien hierbij ook een rol weggelegd voor amateurkunstverenigingen om bewoners op laagdrempelige wijze te laten deelnemen aan cultuur.

3

Beeldende kunst

Op het brede terrein van de beeldende kunst willen wij ernaar streven de expositiemogelijkheden binnen de gemeente Almere te verruimen. Ten eerste omdat daarmee meer mensen met meer culturele producten worden geconfronteerd. Ten tweede vergroot de verruiming van expositieruimten de kans dat het werk van beeldend kunstenaars, ook die uit Almere, door het publiek wordt bekeken en aangeschaft. En ten derde dragen expositieruimten bij aan de bevordering van een levendig kunstklimaat in de stad.

In De Paviljoens wordt hedendaagse kunst getoond. De Collectie Almere zou tijdelijk in het Vijfde Paviljoen kunnen worden ondergebracht. Dit paviljoen is echter aan derden verhuurd. Een permanente oplossing voor de Collectie, een '*fin de sièclecollectie*' die zo jong is als de stad zelf, zou een openbaar depot kunnen zijn. Want wanneer wij aan een Almeers museum denken, gaat onze voorkeur uit naar een meer karakteristieke en herkenbare expositie die de Almeerse identiteit uitdraagt. De nadruk komt dan te liggen bij de relaties landschap/architectuur en land/zee. Een lichtend voorbeeld hiervoor is

het *Insel Hambroich* in Duitsland. Vertaald naar de Almeerse situatie, stellen wij ons een beeldentuin voor waarin de bijzondere landschappelijke kwaliteiten van de Flevopolder als decor dienen voor monumentale tuinaanleg, presentatie van kunstwerken en architectonische ontwerpen. Initiatieven van CASLA en stichting Bruggelings sluiten hier goed bij aan. Voor wisselende exposities die niet terecht kunnen in De Paviljoens, zou een expohal in het nieuwe stadscentrum gerealiseerd kunnen worden.

In Cirkel Galerie in Almere Haven beschikken wij over een uitstekend platform voor Almeerse kunstenaars om hun werk te presenteren. Daarnaast bieden commerciële galleries inwoners en bezoekers van Almere op laagdrempelige wijze mogelijkheden om kennis te maken met zeer uiteenlopende kunstwerken. Particuliere initiatieven om galleries in Almere te vestigen juichen wij daarom toe.

Almere Haven: broedplaats van cultuur

Waar in het stadscentrum het aanbod en de (receptieve) cultuurparticipatie centraal staan, zien wij Almere Haven langzamerhand uitgroeien tot een culturele productiekeren en een plek waar meer kleinschalige activiteiten kunnen gedijen. Wij hechten daar extra belang aan in het kader van de revitalisering van Almere Haven.

Theater De Roestbak kan hierbij een voorbeeldfunctie vervullen. De Roestbak zal een meer specifieke functie krijgen. Gedacht wordt onder meer aan een theaterwerkplaats. Daarnaast willen wij in Haven de realisering van kleinschalige expositieruimten bevorderen. Uitleencijfers van het bibliotheekfiliaal in Almere Haven laat zien dat deze voorziening druk bezocht wordt. Op termijn zal de bieb binnen het stadsdeel verhuizen.

Ook CASLA heeft domicilie gevonden in Almere-Haven. Deze door ons gesubsidieerde instelling kan vanuit dit stadsdeel een belangrijke impuls geven aan de promotie en conservering van de Almeerse stedenbouw, architectuur en landschapskunst.

Het idee om Almere Haven te laten uitgroeien tot broedplaats van cultuur, sluit goed aan bij het beleidsplan van Stichting Cirkel Galerie. Deze stichting stelt zich ten doel om van Almere Haven een artistiek centrum van poëzie, kunst en muziek te maken. De stichting heeft zich onder meer voorgenomen een autonome kunstenaarsvereniging Almere op te richten. Het faciliteren van kunstenaars kan in dat verband plaatsvinden. Cirkel Galerie wil uitgroeien tot een cultureel activiteiten en ontmoetingscentrum.

Tegen de achtergrond van voorstellen en verzoeken die ons bereiken, het gemeentelijke cultuurbeleid en de revitaliseringsplannen, zijn wij bereid om een deel van de investeringsgelden voor Almere Haven te bestemmen voor 'een culturele impuls'. Doel daarbij is overigens steeds dat het particulier initiatief erdoor wordt gestimuleerd. Wij denken daarbij aan de volgende mogelijkheden die in samenwerking met het particulier initiatief verder uitgewerkt dienen te worden:

- de realisatie van atelierruimten cq. atelierwoningen;
 - de realisatie van een wisselatelier, waarvan ook buitenlandse kunstenaars tijdelijk gebruik kunnen maken (mede in het kader van het stimuleren van internationale culturele uitwisselingen);
 - het realiseren van een culturele jongerenvoorziening, waarin eigentijdse culturele uitingen voor en door jongeren centraal staan.
- Wij achten het van belang dat eerst samen met het particulier initiatief wordt gezien welke wensen de hoogste prioriteit genieten. Bovendien wijzen wij erop dat Almere Haven een stadsdeel is waar kansen zijn voor hergebruik van 'oude' panden. Voor de culturele sector dienen die kansen eerst goed bekeken te worden.

5

Jeugd en cultuur

Actieve en receptieve deelname aan cultuur is een hoofddoelstelling van het Almeerse cultuurbeleid. Met het oog op de jonge geschiedenis van onze stad en de ontwikkeling van de bevolkingssamenstelling achten wij het van belang vooral jongeren in onze gemeente sterker bij cultuur te betrekken. Wij refereren hierbij ook aan een hoofdlijn van het landelijke cultuurbeleid, verwoord in de nota 'Pantser of ruggegraat'. Wij onderschrijven de stelling dat jonge mensen zowel binnen als buiten het reguliere onderwijs beter moeten worden toegerust om een eigen weg te vinden in het pluriforme aanbod van cultuuruitingen. Het ligt voor de hand dat moet worden uitgegaan van activiteiten die de jeugd

aanspreken, zoals de zichzelf steeds vernieuwende popmuziek en de nieuwe media. Jongeren die van huis uit of via school kennis maken met kunst en cultuur hebben de beste kans om later eigen keuzen te maken over de wijze waarop zij deelnemen aan het culturele leven. Wij onderscheiden drie wegen die daartoe kunnen leiden, waaraan wij de komende tijd verdere uitwerking willen geven:

- in kaart brengen van de vraag van jongeren naar culturele uitingen;
- versterking van het op jongeren gerichte culturele aanbod;
- een vraaggerichte werkwijze van culturele instellingen.

Wij verwachten van de door ons gesubsidieerde culturele instellingen dat zij in hun beleidsplannen expliciet aangeven hoe zij de deelname van jongeren willen bevorderen. In jaarverslagen dient melding te worden gemaakt van het bereikte resultaat, door middel van bezoek of deelnamecijfers. Daarnaast zien wij als gemeente grotere mogelijkheden dan voorheen om op het gebied van onderwijs kansen te scheppen om de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen te intensiveren. Deze kansen zijn bijvoorbeeld de decentralisatie van huisvesting van scholen, een betere verbinding tussen buitenschoolse activiteiten en scholen (verlengde schooldag) en de stimulansen die er zijn voor kunsteducatie op scholen in het voortgezet onderwijs. Wij verwachten van CKVA dat zij op deze ontwikkelingen inspeelt. Daarnaast heeft ook de openbare bibliotheek een taak om de jeugd vertrouwd te maken op het brede terrein van letteren, beeld en geluid.

6

Typisch Almere: geschiedenis, architectuur en kunstklimaat

Het op en uitbouwen van een Almeerse culturele traditie draagt bij aan het verwerven van een eigen identiteit, waarmee Almere zich kan onderscheiden van andere steden. Dat wat typisch Almere genoemd kan worden, willen wij stimuleren, ondersteunen en uitdragen. Een recent voorbeeld van een stimulans is in dit verband het periodiek toekennen van de 'Almere Award'. Deze prijs wordt toegekend aan de ontwerper van een Almeers project dat opvalt door vormgeving en gekozen architectonische, stedenbouwkundige of technische oplossing. Het project moet zich onderscheiden door kwaliteit, en het innovatieve karakter van Almere benadrukken. De prijs wordt gefinancierd uit een fonds dat wordt beheerd door een stichting waarin het gemeentebestuur en de Rijksdienst IJsselmeergebied zitting

hebben. Een deskundige jury doet een voordracht aan het stichtingsbestuur voor toekenning van de prijs.

Wij staan voor de contemporaine geschiedenis van de stad in beeld te brengen. De geschiedenis van de stad laat zich bij uitstek lezen als een verhaal over het ontwerpen, bouwen en inrichten van een moderne, Nederlandse polderstad op de grens van de 21e eeuw.

CASLA heeft zich ten doel gesteld de ontwikkeling van Almere te documenteren en presenteren aan een zo breed mogelijk publiek. De laattwintigste eeuwse architectuur, stedenbouw en landschapskunst worden door middel van een informatiewinkel en een collectie van bronnen (tekeningen, foto's etc.) in de belangstelling van bewoner en bezoeker gebracht. Daarnaast wil CASLA de krachten van professionals op deze terreinen bundelen via informeel overleg en samenwerking bij bestaande en nieuwe initiatieven en activiteiten. Dit komt de samenhang in beleid en uitvoering op dit brede terrein ten goede. Afstemming met andere organisaties die op (delen van) dit terrein actief zijn, zoals de Stichting Bruggelings (voor landschapskunst), achten wij dan ook vanzelfsprekend. Wij willen CASLA drie jaar lang ondersteuning bieden om uit te groeien tot een volwaardig en zelfstandig centrum voor architectuur, stedenbouw en landschap van Almere. Wij gaan ervan uit dat CASLA na deze eerste drie jaar op eigen benen staat. De culturele identiteit van Almere wordt niet alleen gedragen door kunstenaars, maar wordt bovenal door hen gevoed en opgebouwd. Een inspirerend kunstklimaat moet eerst worden gecreeërd, voordat het bijvoorbeeld een aanzuigende werking op bezoekers of kunstenaars van buiten de stad kan uitoefenen. Wij willen dat proces bevorderen via ons opdrachtenbeleid beeldende kunst en het lokaal kunstenaarsbeleid. Maatregelen die hiervoor de komende vier jaar genomen zullen worden, zijn:

- het vergroten van het budget voor aankopen;
- het verbeteren van de procedures waardoor Almeerse kunstenaars beter in de gelegenheid worden gesteld mee te dingen naar subsidies voor presentaties, publicaties en projecten en naar gemeentelijke aankopen van hun werk;
- het verbeteren van de artistieke infrastructuur door het realiseren van ateliers, een grafisch werkcentrum, expositieruimte, oefenruimten voor muziek, en huisvesting voor theatergezelschap;
- het bieden van ondersteuning aan kunstenaars bij presentatie en ondernemerschap via cursussen en faciliteiten.

In Nederland en Vlaanderen heeft elke stad met enig gevoel voor traditie een carillon en een beiaardier in dienst. Wij zijn in het bezit van drie 20e eeuwse carillons; één in Haven, de andere in Stad en Buiten. De twee stadsbeiaardiers in gemeentelijke dienst hebben inmiddels jarenlange ervaring als concerterend beiaardier in binnen en buitenland. Zij hebben de muzikaaltechnische verantwoordelijkheid over de beiaarden van de stad. Naast reguliere bespelingen geven de beiaardiers regelmatig concerten, begeleiden zij groepsexcursies van onder meer schoolklassen, en spelen zij nu en dan samen met muziekverenigingen. Ook doen zij mee aan uitwisselingen met beiaardiers uit andere steden en landen. In onze visie dragen de beiaardiers bij aan het uitdragen van een cultuurhistorisch erfgoed, en meer in het bijzonder aan die van Zuiderzeestadjes. De herkenbare, vertrouwde klanken van de carillons hebben niet alleen een prestige en sfeerverhogende werking, maar zijn ook onlosmakelijk verbonden met diverse terugkerende festiviteiten in onze gemeente. Het beleid inzake de beiaardcultuur willen wij continueren, waarbij wij extra aandacht verwachten voor educatieve projecten, samenwerking met scholen en muziekverenigingen, en stimulering van de muzikale kwaliteiten door middel van compositieopdrachten. De plaatsing van een toren met grote beiaard in het nieuwe centrum heeft voorlopig geen prioriteit.

7

Bedrijf en cultuur

Niet alleen de gemeente Almere en haar bewoners hechten waarde aan het stimuleren van culturele activiteiten in de stad. Ook het bedrijfsleven heeft baat bij een pluriform cultureel aanbod in Almere. De Vereniging Bedrijfskring Almere (VBA) beschouwt haar bijdrage aan een goede infrastructuur op het gebied van cultuur als 'een indirect belang in een lokale samenleving die op weg is naar volgroeiing'. In onze visie is het bedrijfsleven een belangrijke partner om het cultuurbeleid door middel van advies mede vorm te geven, en waar mogelijk ondersteuning te bieden bij de uitvoering. De VBA heeft in haar beleidsplan 1996-1997 aangegeven daartoe bereid te zijn. Zo kan commerciële sponsoring aanvulling bieden op ons subsidiebeleid. De VBA tracht daarbij een coördinerende rol te vervullen voor haar leden, in casu de aangesloten ondernemers. De commissie cultuur in bedrijf van de VBA signaleert hierbij voor het bedrijfsleven waardevolle culturele initiatieven, en werkt de rol van de lokale ondernemers bij

cultuur in de stad verder uit.

Wij ondersteunen het initiatief van de VBA tot de verwezenlijking van een Almeerse kunstcoalitie, waarin bedrijfsleven, overheid en kunstinstellingen/kunstenaars samenwerken. Een sleutel tot succes daarvan is de bereidheid tot samenwerken. Een kunstcoalitie kan er mede toe leiden dat de ontwikkeling van een culturele traditie in Almere wordt gestimuleerd. Lichtend voorbeeld hierbij is Stichting De Beurs van Berlage, die vorm geeft aan de kunstcoalitie van Amsterdam. Ook wij zien het nut van commerciële activiteiten die winst opleveren ten einde culturele activiteiten mogelijk te maken. Wij zullen samen met het VBA en lokale culturele organisaties bespreken hoe verdergaande samenwerking vormgegeven kan worden.

8

Amateurkunst onderdak

Het knelpunt dat de ontwikkeling van de georganiseerde amateurkunstbeoefening het meest in weg staat is het gebrek aan geschikte huisvesting. Vanuit onze voorwaardenscheppende taak op dit terrein heeft de aanpak van dit probleem een hoge prioriteit. Wij willen deze huisvestingsproblemen van verenigingen eerst goed in kaart brengen. Op zo kort mogelijke termijn gaan wij inventariseren welke gebouwen kunnen voorzien in laagdrempelige huisvesting van amateurverenigingen. Hierover zal een werkgroep zich buigen, waarin de gemeente, CKVA en het Platform Amateur Kunst (PAK) vertegenwoordigd zijn. Samen met het jongerenwerk zullen de knelpunten rond oefenruimten voor popmuziek worden aangepakt.

Het PAK zien wij in de toekomst als een volwaardige belangenbehartiger van de amateurkunstverenigingen, vooral ten aanzien van huisvesting, samenwerking en promotie. CKVA kan in het kader van de expertisefunctie samen met de stichting Jeugd en Cultuur een rol spelen bij kadervorming en verenigingsondersteuning. De wens tot het realiseren van een 'Huis voor de Amateurkunst' is er nog steeds. Wij streven naar de bouw van een multifunctioneel gebouw waar ook CKVA een deel van haar activiteiten kan onderbrengen. Wanneer zo'n gebouw eenmaal in gebruik is genomen, zullen de accommodatieknelpunten voorlopig grotendeels van de baan zijn. De financiële, ruimtelijke en organisatorische haalbaarheid van dit gebouw zal in 1997 met het PAK en CKVA worden onderzocht.

Evenementen

Culturele evenementen en festivals brengen veel mensen bij elkaar en dragen bij aan een levendige stad. Het straattheaterfestival, jazzfestival, het Cinekidfilmfestival en de dag van de amateurkunst zijn jaarlijks terugkerende evenementen in Almere. Dergelijke activiteiten zijn niet uitsluitend een platform waar ingewijden elkaar treffen, maar hebben zeker ook een aanzuigende werking op belangstellenden. In die zin verwachten wij dat vooral regelmatig terugkerende evenementen de actieve en receptieve deelname aan cultuur bevorderen. Mede in het licht van stadspromotie, willen wij het organiseren van culturele evenementen en festivals ondersteunen. Wij staan daarin niet alleen; ook het bedrijfsleven heeft daar inmiddels blijk van gegeven.

Om een aantal culturele evenementen vorm te kunnen geven, is, bij de herprofilering van de Grote Markt, ruimte geschapen voor een beweegbaar podium, dat gebruikt kan worden voor professionele muziekvoorstellingen in de open lucht. Een organisatie, waarin naast de gemeente Almere, ook de horecaondernemers aan de Grote Markt kunnen participeren, zal zorgdragen voor een evenementenkalender, waardoor, met name in de zomermaanden, Almere er een cultureel podium van formaat verkrijgt.

Voor het verwerven en effectief besteden van sponsorbijdragen voor structurele of incidentele evenementen is afstemming en coördinatie wenselijk, zowel aan de kant van de organisatoren als van de sponsors. De VBA heeft zich reeds opgeworpen als organisatie die financiële aanvragen van culturele instellingen centraal in behandeling neemt. Daartoe is een procedure ontwikkeld die ook eisen stelt aan de planning en voorbereiding van evenementen. Dit om te voorkomen dat de VBA gedurende het hele jaar bedrijven benadert om sponsorbedragen te genereren. Er wordt gewerkt met jaarlijkse termijnen waarin aanvragen gedaan kunnen worden.

Van de kant van de organisatoren van nieuwe evenementen verwachten wij een gedegen plan en afstemming met de gemeente Almere. De gemeente Almere draagt zorg voor de coördinatie en planning van evenementen. Het jaarlijks opstellen van een evenementenkalender is dringend gewenst. Vanuit het beleidspunt cultuur kunnen adviezen worden gegeven over mogelijkheden en procedures met betrekking tot gemeentelijke en provinciale subsidie en

sponsorgelden. Ook vindt vandaaruit het beheer van een budget 'waarderingssubsidie' (onder meer bestemd voor subsidiëring van culturele evenementen) plaats.

Procedure

In deze nota hebben wij aangegeven welke ontwikkeling van kunst en cultuur in Almere wij voorstaan. Specifieke beleidsplannen op deelterreinen zijn weergegeven in deel 2. In deze slotparagraaf geven wij aan welke procedure wij volgen voor de uitkering van subsidies in het kader van cultuurbeleid. Daarna vermelden wij welke subsidieinstrumenten wij daarbij hanteren.

Subsidieprocedure

Met deze cultuurnota willen wij voor vier jaar de hoofdlijnen van het cultuurbeleid van de gemeente Almere schetsen. Voor instellingen waarmee wij een subsidierelatie hebben, maar ook voor organisaties en individuen die van plan zijn activiteiten op cultureel terrein te ontplooiën, is deze nota richtinggevend voor de wijze waarop wij de komende vier jaar met subsidieaanvragen omgaan. De subsidiecriteria zullen daartoe op korte termijn nader worden uitgewerkt. Hierbij gaan wij uit van een heldere rolverdeling tussen de gemeente Almere en de door ons gesubsidieerde instellingen. Als gemeente bieden wij een beleidskader aan, waarop de culturele organisaties kunnen inspelen. Aan dit beleidskader is een subsidieprocedure verbonden. Culturele organisaties kunnen binnen de marges van het beleidskader een subsidieaanvraag doen. De procedure geeft aan welke weg daarvoor dient te worden bewandeld.

Allereerst zullen echter de beleidsprogramma's per deelsector (zie deel 2) nader vastgesteld moeten worden. Dit doen wij in overleg met de betrokken instellingen. Leidraad daarbij wordt gevormd door de uitgangspunten, visie, doelstellingen en speerpunten die in deze nota zijn opgenomen. In de maanden februari tot en met mei 1997 willen wij een lokaal cultuurdebat houden, waarmee tevens draagvlak voor cultuurbeleid wordt gecreëerd. Naast de culturele instellingen nodigen

wij hier ook kunstenaars, bedrijfsleven en andere belanghebbenden voor uit. In september 1997 kunnen wij dan de cultuurnota met uitgewerkte beleidsprogramma's per deelsector aan de gemeenteraad voorleggen. De financiële gevolgen hiervan betrekken wij bij de begroting 1998.

Wij zijn voornemens budgetsubsidies toe te kennen voor in principe vier jaar. Instellingen die in aanmerking wensen te komen voor een meerjarig budgetsubsidie (zoals op structurele wijze al toegepast bij CKVA en stichting Openbare Bibliotheek Almere) kunnen daartoe een meerjarenbeleidsplan bij ons indienen.

Een meerjarenbeleidsplan bestaat uit:

- een inhoudelijk gedeelte
- een gecompriëerde meerjarenbegroting
- een activiteitenoverzicht per jaar.

De hoogte van het subsidie is afhankelijk van de mate waarin de plannen overeenstemmen met onze beleidsdoelstellingen, en meer in het bijzonder met de criteria die wij daarvoor hebben opgesteld. Jaarlijks vindt er een globale toetsing door ons plaats op basis van een jaarverslag. Zo'n jaarverslag bevat gegevens over financiën, producties, programmering, openstelling en publieksbezoek of deelnameaantal.

Na de periode van vier jaar die eind 2001 afloopt, maken wij een eindevaluatie tegen de achtergrond van het gevoerde cultuurbeleid en de resultaten van de gesubsidieerde instellingen. De uitkomsten daarvan worden meegewogen bij de beoordeling of een instelling de volgende vier jaar weer in aanmerking komt voor een budgetsubsidie. De hoogte daarvan is mede afhankelijk van het dan te voeren cultuurbeleid en het in te dienen beleidsplan van de instelling. Bij de beoordeling van de subsidieaanvraag worden ook de eerder verstrekte jaargegevens betrokken.

Naast budgetsubsidies stellen wij ook waarderingssubsidies en projectsubsidies beschikbaar. Waarderingssubsidies keren wij uit voor amateurkunstverenigingen en structurele (jaarlijkse) evenementen. Incidentele producties en initiatieven, bijvoorbeeld van professionele kunstenaars en amateurkunstgroepen, komen in aanmerking voor projectsubsidies.

Jaarlijks toe te kennen waarderingssubsidies en projectsubsidies zijn met

ingang van 1998 en tot en met 2001 van kracht.

In 1997 worden de subsidiecriteria nader vastgesteld. Daarbij wordt uitgegaan van de dan vastgestelde financiële ruimte van de gemeente, en de uitgangspunten die in deze nota zijn beschreven. Organisaties en individuen die van deze subsidies gebruik willen maken, dienen een beknopt plan of jaarverslag te overleggen. Voor amateurkunstverenigingen voldoet een jaarverslag met ledenlijst. Dit dient steeds in het najaar aan ons toegezonden te worden, zodat subsidieverstrekking voor het nieuwe kalenderjaar tijdig kan plaatsvinden. Voor de toekenning van projectsubsidies baseren wij ons op een in te dienen gedegen plan/voorstel. Voor het indienen daarvan moet gelet op de planning en organisatie van uit te voeren activiteiten, rekening worden gehouden met de tijd die wij nodig hebben voor een beoordelingsanalyse.

Voor de beleidsperiode die deze nota bestrijkt, is de volgende fasering van kracht. Na het lokale cultuurdebat en een inspraakperiode dient de Gemeenteraad zich medio september 1997 uit te spreken over de cultuurnota. De financiële consequenties kunnen worden meegenomen in de begrotingsbehandeling voor 1998. Een aangepaste, beknopte versie van de nota met procedurevoorstel voor subsidie kan ondertussen medio september 1997 worden gestuurd naar culturele instellingen die een aanvraag wensen te doen voor een meerjarig budgetsubsidie voor de jaren 1998, 1999, 2000 en 2001. Het eerste jaar (1998) zou desgewenst nog een overgangsjaar (een soort gewenningsjaar) kunnen zijn.

2

Subsidiecriteria

De hoogte van de toe te kennen subsidiebedragen stellen wij afhankelijk van de mate waarin subsidieaanvragers voldoen aan criteria. Deze criteria verschillen per subsidiesoort.

- Voor CKVA en de bibliotheek gelden kwaliteitscriteria en wordt het budget vooral gekoppeld aan het bereikte resultaat: aantallen bereikte cursisten, respectievelijk openingsuren en uitleningen. Uitwerkingen hiervan zijn te vinden in deel 2. Naast deze meetbare criteria wordt in het budget ook voorzien in bijdragen voor structurele projecten en afgeleide taken. Na verzelfstandiging van de Dienst Kunstzaken zullen budgetrelaties worden aangegaan met de dan geformeerde instellingen voor podiumkunst en beeldende kunst.

Criteria daarvoor zullen in overleg met betrokkenen worden uitgewerkt.

- *Waarderingssubsidies* keren wij uit ten behoeve van het ondersteunen van waardevolle, laagdrempelige culturele activiteiten die een zekere mate van continuïteit vertonen, zoals bij amateurkunstverenigingen en in het geval van jaarlijkse evenementen. Hier is niet zo zeer de kwaliteit die bepalend is voor (de hoogte van) het subsidie, maar het aantal leden van de vereniging of de uitstraling en het bereik van een evenement/festival. Wel dienen de clubs en de evenementorganisaties aan een aantal voorwaarden te voldoen. Voor de organisatie van evenementen gelden procedurele voorwaarden van de BVA en gemeente.
- *Projectsubsidies* worden uitgekeerd voor incidentele activiteiten en kansrijke, veelbelovende initiatieven op cultureel terrein. Schriftelijke aanvragen hiertoe worden op adhocbasis beoordeeld, waarbij haalbaarheid en de relatie met het gemeentelijk cultuurbeleid doorslaggevend zijn voor de toekenning. Projectsubsidies zijn er voor de amateurkunstsector (zie deel 2) en de professionele kunsten.

2

Inleiding

Net zoals de woningen in Almere op de bodem van de Zuiderzee zijn gebouwd, de parken er hun voeding uit halen en de straten erop steunen, zo wordt ook de cultuursector stap voor stap, en steen voor steen vanaf de bodem opgebouwd. Het oprichten van culturele organisaties, het vinden van geschikte huisvesting voor instellingen, het stimuleren van culturele productie en het verwerven van kunst: in een zeer kort tijdsbestek is met betrekkelijk weinig personele en financiële capaciteit een basis gelegd voor cultuur en cultuurbeleid in Almere.

De trend die het Centrum voor Kunst en Media Management van de Hoge School voor de Kunsten Utrecht signaleerde bij de cultuureducatie in Almere, beschouwen wij als richtinggevend voor de ontwikkelingen op het brede terrein van culturele instellingen in onze stad.

Halverwege de jaren tachtig was er nog sprake van een '*pionierscultuur*' die zich grotendeels concentreerde in Almere-Haven. Het ging hier om de eerste, veelal particuliere initiatieven.

Tien jaar later is een '*culturele fabriek*' van een overigens beperkt aantal basisvoorzieningen opgebouwd. Hoofdvestingen van CKVA en de openbare bibliotheek, theater De Metropole en De Paviljoens zijn gesitueerd in Almere-Stad dat inmiddels in afwachting is van een ingrijpende uitbreiding van het stadscentrum. Het aantal amateurkunstverenigingen is in tien jaar tijd enorm gegroeid.

Tot 2005 zal de '*culturele fabriek*' in het teken staan van een verdere productietoename, enerzijds door het vergroten van de capaciteit, anderzijds door het verbreden van het pakket van basisvoorzieningen. In 2005 zullen de '*culturele netwerken*' geformeerd moeten zijn en verder ontwikkeld worden. Zelfstandige culturele en maatschappelijke instellingen, gemeentelijke diensten en het bedrijfsleven kunnen door samenwerking en ondersteuning een meerwaarde geven aan hun eigen kernactiviteiten en aan het culturele klimaat in Almere. De verbreiding van de digitale cultuur kan dit proces van netwerkvorming en -ontwikkeling bevorderen.

In 2015 is Almere een modern grootstedelijk conglomeraat.

Het cultuurbeleid van de gemeente en instellingen zal dan in het teken staan van behoud en innovatie van '*culturele competenties*' waarmee de vitaliteit en attractiviteit van de stad steeds weer worden gevoed. Deze competenties laveren tussen de culturele polen traditie en vernieuwing.

In dit deel komen de plannen van de verschillende deelsectoren aan bod, namelijk:

- culturele educatie
- bibliotheek
- amateurkunst
- podiumkunst
- beeldende kunst

Voor elk van deze deelsectoren geven wij waar nodig eerst kort de voorgeschiedenis en uitgangssituatie aan. Wij besteden steeds apart aandacht aan de organisatie van elke deelsector, en de positie van de gemeente Almere daarbij. Ook het ambitieniveau en de doelstellingen van genoemde deelsectoren worden beschreven. Daarna komen de huidige knelpunten aan de orde. Vervolgens behandelen wij de plannen per deelsector, en de rol die de gemeente Almere daarbij zal spelen. Er worden maatregelen voorgesteld die ertoe bijdragen dat de doelstellingen per deelsector bereikt kunnen worden.

1 Culturele educatie

Voorgeschiedenis en uitgangssituatie

Culturele educatie en kunstzinnige vorming (in het vervolg kortweg culturele educatie) bestrijken een breed terrein, variërend van muzieklessen tot moderne dansoefening, en worden door uiteenlopende organisaties aangeboden. We noemen de stichtingen Almeers Muziekonderwijs en Muziekcollectief Almere, buurthuizen, particuliere balletscholen, amateurkunstverenigingen en de volksuniversiteit. Met verreweg de grootste instelling op dit terrein, de stichting Culturele en Kunstzinnige Vorming Almere (CKV), heeft de gemeente Almere een subsidie- in casu budgetrelatie. CKVA bereikte in 1995/1996 met 52 docenten 2.418 leerlingen. Absoluut en percentueel komen de meeste cursisten uit Almere-Stad (bijna 70% van de cursisten). Naar rato van het aantal inwoners, zijn CKVA-leerlingen in Almere-Buiten ondervertegenwoordigd in het totale cursistenbestand. Maar dat hangt samen met het nagenoeg ontbreken van een CKVA-aanbod ter plekke.

De overige instellingen met een vergelijkbaar aanbod in Almere hebben naar schatting 115 docenten die samen voor 3.460 leerlingen culturele lessen verzorgen. Cultureel-educatieve activiteiten worden over de gehele gemeente verspreid aangeboden. CKVA onderscheidt zich van de andere instellingen door zijn brede aanbod en hoogwaardige kwaliteit. Bovendien werkt CKVA met tarieven die beneden de feitelijke kostprijs liggen. Deze benadering moet ertoe bijdragen dat de lessen ook voor minder-draagkrachtigen bereikbaar zijn. Daarnaast heeft CKVA een functie die breder is dan alleen een eerste lijnsaanbod.

Binnen de cultuursector in Almere is CKVA de enige instelling die Rijkserkenning geniet. Deze erkenning geldt voor de steunfunctie en de cursussen beeldende kunst, muziek en dans, en garandeert de kwaliteit van het kunstonderwijs. Tegen die achtergrond neemt CKVA een spilpositie in voor ons beleid inzake culturele educatie.

CKVA is opgericht op 1 november 1994, en ging een jaar later formeel van start. Tot die tijd maakte het Centrum Kunstzinnige Vorming deel uit van de gemeente Almere. CKVA speelt vanaf het

betrekken van gebouw De Voetnoot in 1987 een centrale rol op cultureel-educatief gebied. In verband met de continu toenemende vraag naar de diensten van CKVA, de planvorming voor het nieuwe stadscentrum en de betrekkelijk nieuwe status van privaatrechtelijk instituut, zijn recent twee beleidsnota's verschenen, namelijk:

- *Kunst als uitgangspunt; beleidsplan 1996-1999* (CKVA, 1996);
- *Investeren in traditie en vernieuwing. Een functioneel programma van eisen voor de Stichting 'Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV)' Almere in het jaar 2005* (Centrum voor Kunst en Media Management van de Hoge School voor de Kunsten, Utrecht, 1995).

Voor de formulering van ons cultuurbeleid baseren wij ons in grote lijnen op de voorstellen die in deze nota's zijn neergelegd. Daarnaast houden wij ons aan de financiële uitgangspunten van het meerjareninvesteringsprogramma 1996-2005 voor de sectoren onderwijs, welzijn en cultuur en de voorstellen met betrekking tot het stadscentrum die door onze Raad zijn vastgesteld.

Organisatie

CKVA is een opleidingsinstituut voor amateurs in vijf disciplines, te weten beeldende kunst, dans, toneel, literatuur en muziek. Daarnaast heeft CKVA een afdeling Studio die digitale opnames en cursussen geluidsregistratie verzorgt, en participeert in educatieve projecten. De steunfunctie geeft bijscholingscursussen, advies en begeleiding aan leerkrachten in het basisonderwijs. De lessen vinden plaats in hoofdgebouw De Voetnoot en in dependances in Almere-Buiten en Almere-Haven.

Wij verlenen subsidie aan CKVA voor het verzorgen van kunsteducatie met een minimaal bereik van 2,2% van de bevolking (en gekoppeld aan het aantal klokuren per discipline) en een lumpsum subsidie voor de studio en de steunfunctie. In 1995/1996 werd dit bereik gehaald via algemeen vormende en reguliere kunsteducatie (2,2%) en korte cursussen (0,3%). Het grootste deel van het subsidiebudget wordt uitgekeerd ten behoeve van het reguliere onderwijs, gekoppeld aan het aantal bereikte leerlingen.

De provincie Flevoland stelt subsidie beschikbaar voor de steunfunctie, waarvoor CKVA 95% van alle basisscholen in de gemeente Almere bereikt. Aanvullend op subsidie van de provincie keren wij voor deze ondersteuning één budget uit.

Ambities en doelstellingen van CKVA

CKVA stelt zich ten doel om zonder winstoogmerk de actieve en receptieve deelname aan kunst en cultuur door de Almeerse bevolking te bevorderen. Met het realiseren van een breed educatief aanbod en het vervullen van de steunfunctie wordt deze doelstelling nagestreefd.

CKVA is de laatste jaren naar bereik en organisatiegraad sterk gegroeid. De rijkserkenningen en de grote vraag naar de diensten van CKVA spreken wat dat betreft voor zich. Het aanbod is breed, de kwaliteit van cursussen en ondersteuning hoog. De centrale ligging van De Voetnoot en de concentratie van activiteiten daarbinnen (96% van het totaal aantal lesuren), zijn gunstig voor de efficiency en bieden mogelijkheden tot integratie en gecombineerd gebruik van lesruimten. In de komende vier jaar zijn de ambities van CKVA gericht op vier functionele terreinen:

¹de educatieve functie, die voorlopig de belangrijkste functie zal blijven;

²de expertisefunctie, die grotendeels wordt ingevuld door de (huidige) steunfunctie;

³de netwerkfunctie, die diensten van CKVA aanbiedt aan alle mogelijke groepen, instellingen en individuen, met het doel de samenwerking binnen de amateurkunst te bevorderen;

⁴de facilitaire functie, die wordt ingezet voor alle inwoners van Almere, en in het bijzonder voor het onderwijs en de amateurkunst.

Voor de nauwgezette uitwerking van deze kernfuncties en de hierop gestoelde organisatiestructuur verwijzen wij naar het beleidsplan 1996-1999 van CKVA. Wij volstaan hier met een korte opsomming van de belangrijkste beleidsaspecten.

ad 1 de educatieve functie

- Als reactie op het individualisme streeft CKVA naar een grotere invloed van afnemers op de cursusinhoud en naar het in sterkere mate receptief en actief beleven van kunst en cultuur in groepsverband;
- Het aanbod dansante vorming zal tot 2000 beperkt blijven tot de basiseducatie;
- Vanwege financiële en logistieke argumenten, komen de muzieklessen in aanmerking voor een gedeeltelijke verspreiding naar Almere-Buiten en Almere-Haven.
- Er wordt een kwaliteitsbewakingssysteem ontwikkeld voor de educatieve functie in alle disciplines waarbij niet de output maar het proces onderwerp van toetsing is.

ad 2de expertise functie

- De expertise van CKVA zal worden aangewend om naast het onderwijs ook het sociaal-cultureel werk en de amateurkunst op maat te bedienen;
- Rond 1998 zal een docentenwerkplaats worden ingesteld en, in samenhang daarmee, de mediatheek worden uitgebreid;
- Voor het samenstellen van het aanbod naar scholen zullen de kerndoelen van het basisonderwijs kunstzinnige vorming leidraad zijn;

ad 3 en 4de netwerk- en facilitaire functie

- De faciliteiten voor de amateurkunst zullen worden uitgebreid;
- Leden van muziekverenigingen worden bij het volgen van een opleiding binnen de leerroute geplaatst.
- CKVA zal investeren in handzame geluids- en lichtapparatuur die tegen kostprijs voor uitvoeringen elders kunnen worden gehuurd;
- De geluidsstudio krijgt een aangepaste functie binnen een digitaal centrum dat, met een computerwerkplaats, nieuwe didactische mogelijkheden zal bieden. De geluidsstudio kan dan worden gebruikt voor educatieve doeleinden en de amateurkunst.

Deze functies sluiten aan bij de missie van CKVA om rond 2005 adequaat te kunnen inspelen op de verwachte vraag naar produkten op maat die een beroep doen op:

¹de doe-het-zelfcultuur, gekenmerkt door een grotere vrijheid en verantwoordelijkheid van de afnemers, een toegenomen klantgerichtheid en een flexibel aanbod;

²de culturele expertise, gericht op het bevorderen en ondersteunen van het culturele leven in de stad door het professioneel kader van CKVA.

Knelpunten

Knelpunten van CKVA concentreren zich vooral rond de huisvestingssituatie:

- De huisvesting in De Voetnoot voldoet grotendeels niet meer aan de landelijke '*Richtlijnen voor de accommodaties en outillage Erkenningregeling voor kunstzinnige vorming*'. Zo is de vloeroppervlakte van de lokalen in de meeste gevallen te gering, door de groei in het groepsonderwijs, groei van het samenspel- en ensemble-onderwijs en vergroting van de klokuurdeler;

- In De Voetnoot is de geluidsoverlast toegenomen door minimale isolatie van de lokalen in combinatie met de gebruikstoename ervan. Het aanbrengen van isolatiemateriaal in 1992 heeft niet tot het gewenste resultaat geleid.
- Omdat de huidige huisvesting in De Voetnoot niet is toegerust op het bereik en bezoek van CKVA, treedt er snel vervuiling van het pand op en ontstaan steeds vaker relatief onveilige situaties.
- De vestigingen in Almere-Buiten en Almere-Haven zijn onvoldoende toegerust voor kunstzinnige vorming.
- De organisatie van CKVA is niet ingericht op het organiseren van grote evenementen.

² Bibliotheek

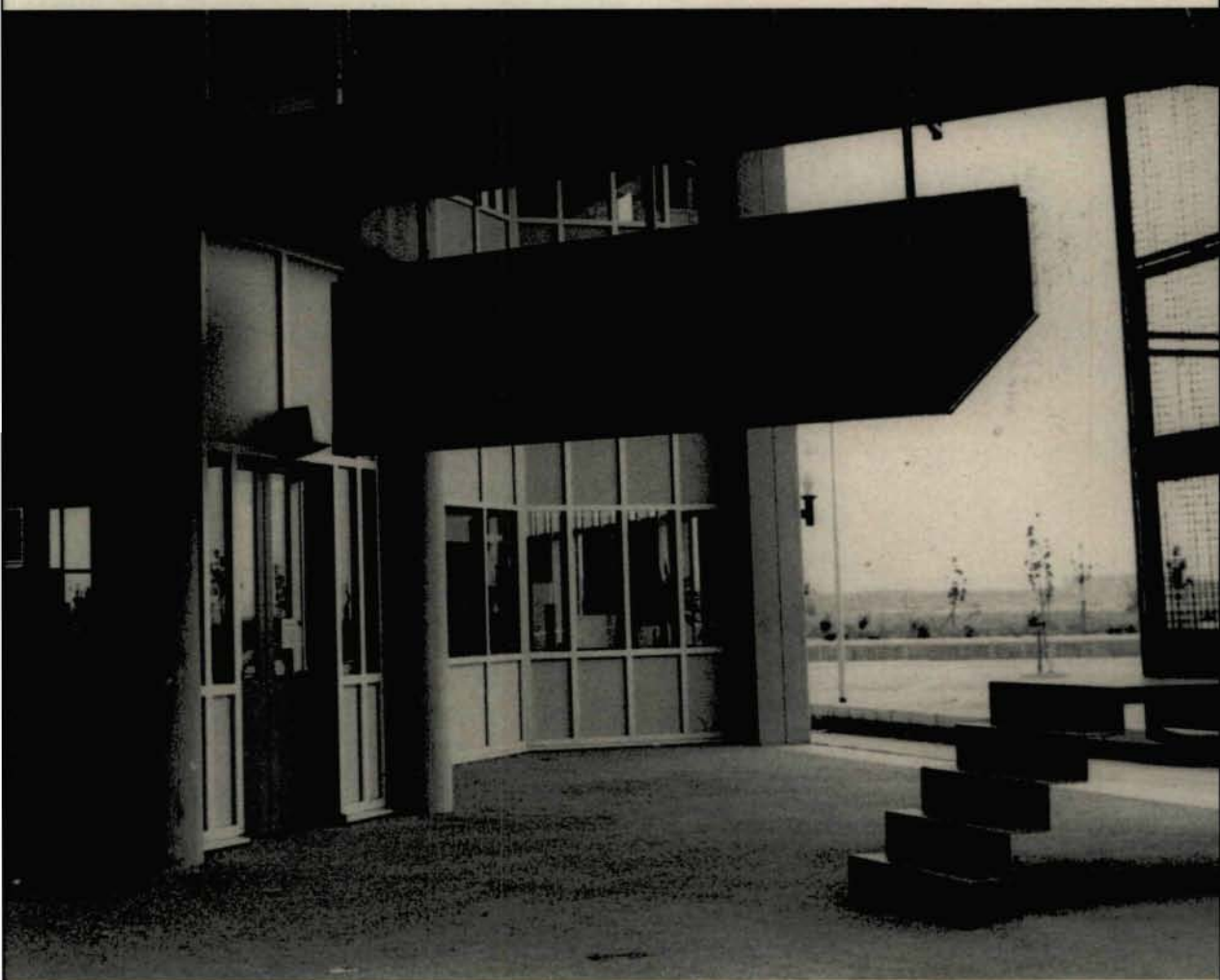
Voorgeschiedenis en uitgangssituatie

De openbare bibliotheek is de 'oudste' culturele voorziening van Almere. De eerste bewoners in Almere-Haven hadden eind jaren zeventig al de beschikking over een bibliotheek met een beperkte collectie. Met de bouw en uitbreiding van Almere-Stad en Almere-Buiten kwamen vervolgens ook daar bibliotheekcollecties beschikbaar. In 1983 is een begin gemaakt met het opbouwen van een muziekafdeling (langspeelplaten, bladmuziek en boeken). Begin jaren negentig is het vinyl vervangen door compact-discs (c.d.'s). Toen Almere-Stad een centrumfunctie binnen de gemeente Almere ging vervullen, was het een logische keuze om daar de centrale bibliotheek te vestigen. Vanaf 1987 is de centrale bibliotheek gehuisvest in De Voetnoot. De centrale bibliotheek vervult de informatie- en uitleenfunctie voor het totale werkgebied. De filialen vervullen beide functies voor de eigen woonkernen. Er vindt afstemming plaats over de aanschaf van titels. Sinds 1995 is de bibliotheek aangesloten op Internet, NEON (een cluster van databanken) en de Stichting Bibliofoon, een landelijk informatienummer dat inlichtingen over het bibliotheekwerk verschaft.

In mei 1993 hebben wij besloten tot de verzelfstandiging van de openbare bibliotheek. De privatisering tot een zelfstandige Stichting Openbare Bibliotheek Almere (SOBA, voortaan: de bibliotheek) is per

1 januari 1995 geformaliseerd. Naast deze bibliotheek zijn er geen andere, particuliere of gespecialiseerde bibliotheken in Almere.

Wij beschouwen de bibliotheek als een basisvoorziening binnen onze gemeente met een reikwijdte die groter is dan uitsluitend het culturele terrein. Begin 1994 bedroeg het aantal individuele geregistreerde leden van de bibliotheek 27.537, wat overeenkomt met 28% van de Almeerse bevolking. Dit komt overeen met het landelijk gemiddelde. Met de groei van de bevolking is het aantal leden naar evenredigheid meegegroeid. Het gebruik is echter niet gelijk over alle wijken

verdeeld. In nieuwe en ver van het centrum afgelegen wijken is het bibliotheekgebruik lager. Almere-Haven kent een bloeiende leescultuur.

Tussen de bezoekers van de bibliotheekvestigingen bevinden zich ook niet-leden. Mensen bepalen zelf waarom zij van de bibliotheek gebruik maken: het verzamelen van informatie, studie, culturele vorming of recreatie. Het accent ligt vandaag de dag het meest bij recreatief en educatief bibliotheekgebruik. De verwachting is dat de bibliotheek zich meer en meer zal gaan ontpoppen tot het informatiecentrum van Almere. Een centrum dat voor iedereen toegankelijk dient te zijn.

De bibliotheek heeft een onschatbare waarde voor het onderwijs aan onze (jonge) inwoners. Als laagdrempelige voorziening speelt zij een elementaire rol bij leesbevordering en mondelinge en schriftelijke taalbeheersing. Bovendien draagt de bibliotheek bij aan het democratisch proces. Zo vermeldt het *Unesco Public Library Manifest* dat "vrede en vrijheid baat hebben bij onafhankelijke, goed geïnformeerde burgers, die hun bijdrage kunnen leveren aan de samenleving waarvan ze deel uitmaken". De bibliotheek draagt er met het beschikbaar stellen en toegankelijk maken van (deels geautomatiseerde) informatie tevens toe bij dat onze inwoners zich verder ontwikkelen, en een weg kunnen blijven vinden in de snel veranderende samenleving. Dit draagt bij aan hun produktiviteit en geeft daarmee een stimulans aan de lokale en boven-lokale economie. In onze visie blijven permanente educatie, bemiddeling bij en distributie van informatie, en leesbevordering de speerpunten van het beleid van de bibliotheek.

Uit een in 1995 verricht onderzoek naar 24 stedelijke bibliotheken blijkt dat de bibliotheek in Almere:

- een grote achterstand heeft in collectie-opbouw;
- een hoge uitleenfrekwentie heeft, waardoor het rendement van de collectie groot is;
- naar verhouding veel jeugdige gebruikers telt en mede daardoor weinig gebruikersinkomsten genereert;
- zeer hoge huisvestingskosten heeft, ondanks de geringe spreiding van vestigingen;
- door een beperkte formatie-omvang zeer lage personeelslasten heeft.

In het meest recente jaarverslag van de bibliotheek wordt de huidige situatie van de bibliotheek gekarakteriseerd als 'groeien tegen de verdrukking in'. Er is een schaarste van mensen en middelen om de achterstand in collectie en faciliteiten en de autonome groei het hoofd te bieden. Door de efficiency te maximaliseren, presteerde de bibliotheek in 1995 toch meer dan volgens de subsidie-overeenkomst zou moeten. De kwaliteit van de dienstverlening is zelfs verder toegenomen. De bibliotheek wijst erop dat "(...) de grenzen aan de groei nu in zicht zijn: de productiviteit -gemeten naar het aantal uitleningen per formatie-uur- lag in 1994 al ruim 21 % boven het landelijk gemiddelde en is nauwelijks verder op te voeren". De groei die zich in 1995 voortzette leidde tot een nog grotere werkdruk in de centrale bibliotheek en het filiaal in Almere-Buiten.

Organisatie

Sinds de privatisering is er een heldere rolverdeling tussen de bibliotheek en de gemeente Almere: als gemeente stellen wij de subsidiekaders vast en bepaalt het stichtingsbestuur van de bibliotheek het te voeren beleid met inachtneming van deze kaders. Door middel van budgetsubsiëring is de onderlinge verhouding zakelijk vormgegeven: tegenover het door ons toe te kennen budget staat een vooraf ten doel gestelde prestatie. Wij onderhouden deze subsidierelatie met de bibliotheek vanuit de Dienst OWS. De bibliotheek legt jaarlijks verantwoording af over het gevoerde beleid. De grondslag voor het subsidiebudget is het aantal uitleningen en openingsuren. In 1993 bedroeg het aantal uitleningen 920.000. De bibliotheek genereert voornamelijk eigen inkomsten uit lidmaatschapsgelden. In haar beleidsplan heeft zij aangegeven de omzet te verhogen door middel van tariefverhogingen voor een aantal categorieën. In 1998 zouden de inkomsten met f 120.000,- moeten zijn gestegen ten opzichte van 1995, toen die f 615.700,- bedroegen.

De bibliotheek in Almere maakt gebruik van drie vestigingen, namelijk de hoofdvestiging in Almere-Stad, en filialen in Almere-Haven en Almere-Buiten. De filialen hebben een wijkgebonden functie en beperken zich hoofdzakelijk tot het uitlenen van veel gelezen boeken en goed toegankelijke populaire informatie. Er zijn basiscollecties voor de jeugd. Verder is er in de filialen informatie te verkrijgen over de wijk, en ligt er gemeentelijke informatie ter inzage. De collecties van de filialen zijn deels afgestemd op de bevolkingssamenstelling (doelgroepen).

De centrale bibliotheek heeft een uitgebreide collectie die gericht is op het totale werkgebied. Er worden informatieve materialen aangeschaft tot universitair niveau. De centrale vestiging beschikt over een brede en diepgaande naslagcollectie. Na overleg met andere bibliotheken in Flevoland wordt besloten of specialistische titels aangekocht. Sinds 1995 is de service in de centrale bibliotheek vergroot door het creëren van een centrale balie met zogenaamde boekenbrievenbussen.

Het uitleenreglement bevat regels omtrent aantallen mee te nemen media, uitleentermijnen en andere uitleenvoorwaarden. Hierbij is afstemming bereikt met andere bibliotheken in Flevoland. In gevallen van lang verstreken uitleentermijnen werkt de bibliotheek samen met een incassobureau. De resultaten daarvan zijn goed: het geleende materiaal komt terug of de vervangingskosten worden betaald.

De bibliotheek is gehouden aan een aantal wettelijke bepalingen, waarvan de Auteurswet en de Wet op naburige rechten onlangs zijn gewijzigd. Deze hebben financiële consequenties. Zo dient een leenvergoeding voor boeken te worden uitgekeerd en is er een window-time regeling voor geluidsdragers. Die houdt in dat geluidsdragers pas een half jaar nadat ze op de markt zijn verschenen mogen worden uitgeleend.

Op landelijk niveau is de bibliotheek aangesloten bij het Nederlandse Bibliotheek- en Lectoriumcentrum (NBL). Voor projecten en promotiemateriaal maakt de bibliotheek regelmatig gebruik van de diensten van deze koepelorganisatie.

De bibliotheek is ook aangesloten bij de Stichting Samenwerkende Bibliotheken Flevoland (SSBF) die door de Provincie wordt gesubsidieerd. Tot deze stichting zijn vijf bibliotheken toegetreden die gezamenlijk een autonoom bibliotheeknetwerk vormen. De SSBF ondersteunt de lokale bibliotheken en beheert het bibliotheekautomatiseringssysteem. Dankzij materiële ondersteuning van de Wisselbibliotheekdienst (WBD) van de SSBF worden wisselcollecties aan tehuizen en instellingen uitgeleend. De provinciale Schoolmediatheekdienst (SMD) van de SSBF ondersteunt op soortgelijke wijze de Almeerse SMD, die onder andere verantwoordelijk is voor advies aan en begeleiding van bibliotheken en documentatiecentra van basisscholen. De SMD organiseert ook projecten, stelt themacollecties samen en verzorgt lezingen, tentoonstellingen en kampioenschappen. Omdat de provincie Flevoland een wetenschappelijke steunfunctie (WSF) ontbeert, maakt de Almeerse

bibliotheek gebruik van de de WSF in Arnhem en Amsterdam.

Door de 'groei tegen de verdrukking in' staat vooral de samenwerking op lokaal niveau nog in de kinderschoenen. De bibliotheek werkt samen met scholen en andere educatieve instellingen. Incidenteel wordt samengewerkt met CKVA, bijvoorbeeld in het kader van de jaarlijkse bibliotheekconcerten en bij het organiseren van de cursus creatief schrijven.

Ambities en doelstellingen van de bibliotheek

De bibliotheek sluit zich met haar doelstelling aan bij artikel 1 van het 'statuut voor het openbare bibliotheekwerk' van de gezamenlijke Nederlandse Openbare Bibliotheken, dat als volgt luidt:

De openbare bibliotheek (...) verricht onderling samenhangende activiteiten (...) die gericht zijn op het vrij toegankelijk maken van informatie."

Hieruit afgeleide kernfuncties zijn:

- 1 het opbouwen en ontsluiten van voor ieder bestemde collecties geschriften, audiovisuele materialen en digitale informatiebestanden die actueel, pluriform en representatief voor het veld van kennis en cultuur zijn;
- 2 het aan ieder aanbieden van inlichtingen over deze collecties en ter raadpleging voor ieder beschikbaar houden van deze collecties;
- 3 het ter lening aan ieder aanbieden van materialen uit deze collecties;
- 4 het verwijzen naar andere bibliotheekinstellingen indien informatie niet uit eigen collectie verstrekt kan worden;
- 5 het verschaffen van inlichtingen aan ieder op breder gebied dan collectie;
- 6 het aan ieder toegang bieden tot openbare gegevensbestanden.

Voor de doelgroep 'jeugd' is een hierop aanvullend doel geformuleerd: 'bijdragen aan ontplooiingsmogelijkheden van alle jeugdigen'. De bibliotheek stimuleert het leesgedrag en leert de jeugd informatie te hanteren. Een middel daartoe is het vrijstellen van contributie voor de jeugd.

De taak van de openbare bibliotheek zal steeds meer bestaan uit het verstrekken van en het adviseren over het verwerven van informatie. Publieksvoorlichting door informatiedeskundigen en het leren gebruiken van nieuwe informatietechnologie zal een kernfunctie van de

openbare bibliotheek worden.

De bibliotheek hecht veel waarde aan de kwaliteit van de dienstverlening: service, ambiance en een uitnodigende uitstraling zijn belangrijk om de rol van publiekstrekker in het nieuwe stadscentrum van de volgende eeuw waar te kunnen maken. De nieuwe huisvesting zal daarop in moeten spelen, niet alleen aan de buitenkant van het gebouw, maar vooral daarbinnen. De inrichting van het gebouw, de faciliteiten en de functionaliteit moeten in hun onderlinge samenhang meer zijn dan een uitleenbalie met een hoop boekenkasten eromheen. Een uitnodigende sfeer met promotiefaciliteiten en regelmatige activiteiten dragen juist bij aan leesbevordering en cultuurparticipatie.

De bibliotheek dient er te zijn voor de gehele Almeerse bevolking. De vestigingen behoren daarom een open en uitnodigende uitstraling te hebben, met goede collecties en vakkundig, klantgericht personeel.

Voor een prognose van de groei van het aantal leden, gaan wij tot 2005 uit de huidige 28% van de bevolking die lid is, conform de nota *Stadsplan 1995-2005*. Dit betekent dat de bezoekersaantallen van de hoofdvestiging Almere-Stad 500.000 en van de filialen in Haven en Buiten respectievelijk 120.000 en 240.000 zullen bedragen.

De bibliotheek heeft berekend dat het groeipercentage voor leners tot 15 jaar 8,6% bedraagt en voor volwassenen 7,4%. In tegenstelling tot het landelijke beeld vermindert het aantal jeugdige lezers ten opzichte van dat van volwassenen in Almere niet. De stijging van het aantal leden van 16-17 jaar zal beperkt zijn, vanwege de recente invoering van contributie ten bedrage van f 13,50. Het aantal 65+ leden zal toenemen volgens hetzelfde groeipercentage als de overige volwassenen.

Meer en meer speelt de bibliotheek in op mogelijkheden tot tariefsdifferentiatie. Voor het lenen van c.d.'s kunnen leden gebruik maken van het strippenkaart-systeem. Een zogenaamde 'sprinterservice' is van toepassing op nieuwe boektitels waarvan verwacht wordt dat er grote vraag naar is. De klant krijgt de nieuwe titel snel geleverd via de boekhandel en betaalt daar leengeld voor.

De *inlichtingenfunctie* breidt zich steeds meer uit naar digitale informatiesystemen. In 1994 is met financiële steun van de SSBF een c.d.-rom-project opgezet. Daarnaast worden on-line informatie-bestanden gebruikt.

De personeelsbezettingen van de inlichtingenbureaus van de bibliotheek zullen, zowel kwalitatief als kwantitatief, worden afgestemd

op de uitkomsten van jaarlijkse inventarisaties van inhoud en omvang van het inlichtingenwerk. Ook zal hierbij steeds onderzocht worden of het aanbod van gegevens verbreed en verdiept moet worden. Gegevens uit dit onderzoek kunnen van invloed zijn op de opstelling van de collecties en de opbouw van de catalogus. Binnen de marges van het professioneel statuut zal het personeelsbeleid hierop worden afgestemd, bijvoorbeeld door middel van bijscholing van inlichtingenfunctionarissen. Onlangs is een start gemaakt met het 'train-de-trainer'-programma waarbij begeleiders van onderwijsinstellingen wordt geleerd om zelfstandig groepsinstructies te verzorgen in de bibliotheek. De geautomatiseerde catalogus verdient blijvende aandacht met het oog op een goede informatie-ontsluiting. Gelet zal worden op de aansluiting op externe bestanden, de beheersbaarheid, betrouwbaarheid en flexibiliteit van het huidige automatiseringssysteem.

De speciale dienstverlening aan gebruikersgroepen richt zich op:

- het ontwikkelen van leesplezier;
- uitleg over de opzet van de bibliotheek, het gebruik van de catalogus en de vindplaats van materialen;
- het verstrekken van (project)collecties;

Deze vormen van groepsondersteuning worden gegeven aan het volwassenonderwijs, scholen en maatschappelijke instellingen (bejaardentehuizen, verzorgingstehuizen en gevangenissen). De leesfaciliteiten zullen worden verbeterd. Zowel de leesruimte als het aantal abonnementen op kranten en tijdschriften zal worden uitgebreid.

In de loop der tijd worden er steeds meer terugkerende evenementen en projecten georganiseerd waarin 'het boek' centraal staat. Zo zal de bibliotheek festiviteiten rond de (kinder)boekenweek, tentoonstellingen, voorleeswedstrijden, de kinderjury, literaire wedstrijden en voordrachten van schrijvers blijven organiseren. Promotie en publiciteit verdienen meer aandacht. In het bijzonder zal promotie gericht moeten zijn op het voortgezet onderwijs. In jaarprogramma's zal bekendheid gegeven worden aan terugkerende en nieuwe evenementen en projecten. Verder zal de promotie gestalte krijgen via onder meer:

- het uitgeven van een halfjaarlijkse themakrant;
- een professionelere uitgave van publicaties;
- het gebruik van een lichtkrant.

De bibliotheek staat voor de belangrijke taak om de groei te beheersen. Omdat de achterstand in personeelsformatie, huisvesting en collectie niet op zeer korte termijn is weg te werken, zal een *ondernemingsplan* inzicht moeten geven in:

- welke taken verminderd, afgestoten of rendabel kunnen worden;
- de daaruit vrijgemaakte personele en financiële ruimte;
- welke nieuwe producten en diensten daarmee ontwikkeld kunnen worden;
- de mogelijkheden tot het toepassen van het profijtbeginsel en het aanscherpen van de uitleenvoorwaarden.

Knelpunten

- In vergelijking met de gemiddelde *personeelsformatie* van stedelijke bibliotheken, komt de Almeerse bibliotheek (in 1994) 600 uur te kort. Dit heeft tal van nadelige gevolgen:
 - _ de directe dienstverlening wordt extra belemmerd omdat personeel dat (bijvoorbeeld vanwege ziekte) afwezig is niet kan worden vervangen;
 - _ het aantal openingsuren van de bibliotheek (30 uur per week in 1996) loopt zo'n acht uur achter ten opzichte van vestigingen in vergelijkbare steden;
 - _ tal van aanvragen vanuit het onderwijs voor ondersteunende dienstverlening kunnen vanwege de beperkte personeelscapaciteit niet worden gehonoreerd. Dit geldt voor verzoeken uit het volwassenonderwijs en het basisonderwijs. Er is onvoldoende formatie om samenwerkingsverbanden op te zetten, te formaliseren en te continueren;
 - _ er is formatietekort voor essentiële overheadtaken, zoals administratie, beleidsontwikkeling en -evaluatie, public relations en marketing (bijvoorbeeld ten behoeve van projectontwikkeling), leiding geven, werkoverleg, scholing en cultureel-educatieve activiteiten;
 - _ de interne communicatie wordt belemmerd door enerzijds het (te) grote aantal part-timers en anderzijds door de hoge werkdruk.
- De *collectie* blijft zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin achter bij wat een goede bibliotheek zou moeten leveren, omdat het collectiebudget ontoereikend is en er sprake is van achterstallige afschrijving.

- _ Hoewel de collectie in 1995 per saldo met 4.500 banden toenam, werd het target voor de gehele collectie van 210.000 met 11.000 niet gehaald;
 - _ De jaarlijkse vervanging van banden wordt maar voor een deel gerealiseerd als gevolg van het beperkte beschikbare budget. De richtlijn van 10% van de collectie per jaar die hiervoor geldt, wordt niet gehaald. Met de jaarlijkse uitbreiding van de collectie wordt dit probleem alleen maar nijpender;
 - _ de trage vervanging van banden heeft tot gevolg dat dezelfde boeken te vaak worden uitgeleend. De kwaliteit van de collectie daalt in meerdere opzichten: minder keuze, verarming van de keuze, minder nieuwe titels voorradig.
- Om daadwerkelijk uit te groeien tot hét informatiecentrum van Almere en de provincie Flevoland dient met de groei van de bevolking en de collectie ook de *huisvesting* zich uit te breiden. Knelpunten daarbij zijn het gebouw De Voetnoot en het te krappe filiaal in Almere-Buiten. De beschikbare ruimte in De Voetnoot voor de bibliotheek is in 1995 afgenomen. Wanneer bij de nieuw te bouwen vestiging in Almere-Stad wordt uitgegaan van 8.000 m² bruto-oppervlakte (de minimale optie) komen de cultuurparticipatie-bevorderende taken, zoals tentoonstellingen, lezingen en andere groepsactiviteiten in het gedrang. Daarnaast zullen er knelpunten optreden voor de bedrijfsvoering en interne afstemming door gebrek aan ruimte voor communicatie.

³ Georganiseerde amateurkunst

Voorgeschiedenis en uitgangssituatie

De amateurkunst kent dezelfde disciplines als de professionele kunst, namelijk muziek, dans, theater, literatuur en beeldende kunst (inclusief audio-visuele media). Dit brede veld van amateurkunstbeoefening is georganiseerd door middel van een wijdvertakt, piramidaal netwerk van particuliere bonden, stichtingen, verenigingen en 'vrije groepen'. De ene discipline is strakker georganiseerd dan de andere. Zo worden muziek (de popmuziek

uitgezonderd), dans en theater gerekend tot de 'goed georganiseerde amateurkunsten'. Van de andere disciplines wordt aangenomen dat er veel 'ongeorganiseerden' zijn. Meestal ontbreekt voor die disciplines een landelijke of provinciale overkoepelende bond of stichting als belangenbehartiger.

Amateurkunst komt ook voor bij CKV's, particuliere scholen, zelforganisaties en in het sociaal-cultureel werk. Ook op eigen houtje, buiten elk organisatiekader om kunnen mensen kunst beoefenen. Hoewel het beleidsmatig niet eenvoudig is genoemde organisaties te betrekken bij de particuliere initiatieven van de lokale verenigingen, blijkt er in de praktijk wel degelijk sprake van samenwerking of ondersteuning. Zo maken sommige amateurkunstverenigingen en muziekgroepen gebruik van sociaal-culturele faciliteiten, zoals podia of repetitieruimten van buurthuizen en jongerencentra. Hierbij zij opgemerkt dat deze faciliteiten slechts beperkte mogelijkheden bieden voor de meer geofende amateurkunstbeoefenaren. Amateurkunstverenigingen maken ook wel gebruik van school- en kerkgebouwen.

De amateurkunst in Almere heeft zich vrij snel ontwikkeld. In 1995 waren er 21 verenigingen die subsidie hebben aangevraagd. Volgens opgave van deze verenigingen waren er toen circa 870 inwoners lid. Dat is één vereniging en vijftig leden minder dan een jaar daarvoor. Tot 1995 was er sprake van een continue groei. Inmiddels is het aantal verenigingen die een beroep doen op gemeentelijke subsidie weer gestegen tot 23. Beseft moet worden dat er ook verenigingen zijn die geen subsidie aanvragen of ontvangen. Hoeveel dat er zijn is niet duidelijk.

Uit een landelijk onderzoek in 1991 naar de gemeentelijke subsidiëring van amateurkunst, blijkt dat bij een inwonertal van 68.000 inwoners het totaal subsidiebedrag f 100.000,- bedroeg. De uitgaven per inwoner zijn in de meeste gemeenten ongeveer gelijk. Een uitzondering zijn de grote gemeenten die gemiddeld een hoger bedrag per inwoner uittrekken voor amateurkunst. Wil het Almeerse amateurkunstbeleid landelijk in de pas blijven lopen, dan zou volgens genoemd onderzoek het subsidiebudget voor amateurkunstverenigingen moeten groeien van f 120.000,- in 1996 naar tenminste f 275.000,- (prijsindex 1996) in 2005. Volgens dit landelijke vergelijk zou het subsidiebudget in 1996 minstens circa f 160.000,- moeten bedragen. Het landelijke beeld van de verdeling

van deze gelden is als volgt: circa de helft komt ten goede aan muziekverenigingen, ongeveer 1/3 deel gaat naar zangkoren, terwijl toneelgezelschappen en 'overige instellingen' 9% respectievelijk 8% van het totale subsidiebudget ontvangen. In Almere overheersen de koren en muziekverenigingen.

Wij constateren een aantal landelijke tendenzen die zich op beperkte schaal ook binnen onze gemeente voordoet:

- Het kwaliteitsbesef en het prestatiestreven van amateurverenigingen nemen toe, net als het economisch belang van deze sector. Daardoor groeit de behoefte aan scholing van zowel beoefenaren als kader.
- Er is meer aandacht voor amateurkunst van overheidsorganisaties en particuliere culturele instellingen. De grenzen tussen amateur- en professionele kunsten worden diffuser. Het hiërarchisch denken en het afschermen van territoria wordt steeds meer als reactionair beschouwd.
- De behoefte van amateurkunstverenigingen aan samenwerking met elkaar en met andere culturele organisaties wordt groter. Recruitering van kader is niet langer vanzelfsprekend geënt op de aloude zuilenstructuur. Jongeren kiezen voor eigen vormen en structuren.
- Zoals bij CKVA al is aangestipt, zijn er talloze particuliere en commerciële dienstverlenende culturele organisaties actief op lokaal niveau. Het hangt van het perspectief en belang van de beoordelaar af of deze commerciële aanbieders beschouwd worden als 'concurrerend', 'aanvullend' of 'indifferent' ten opzichte van amateurkunstorganisaties.

Organisatie

Tot 1993 maakte de amateurkunst deel uit van de Welzijnswet. Daarna is zij met de kunstzinnige vorming overgeheveld naar de wet op het specifiek cultuurbeleid. *Het Rijk* subsidieert een aantal landelijke ondersteunende koepels en stichtingen die onder meer de volgende taken hebben:

- het stimuleren van de ontwikkeling van repertoire, leerplannen en lesmethoden;
- het bevorderen van de deskundigheid van kader in de amateurkunst;
- het initiëren, stimuleren en ondersteunen van (uitvoerende) activiteiten van landelijke betekenis.

Het landelijk Platform voor Amateurkunst is een overlegorgaan voor de ondersteunende instellingen, de nationale bonden en stichtingen. De provincies subsidiëren de directe steunfuncties die gericht zijn op individuele kaderleden, verenigingen en andere instellingen. Het gaat hier hoofdzakelijk om begeleiding, bemiddeling, kadertraining, vorming en scholing. *De provincie Flevoland* subsidieert het Centrum Amateurkunst Flevoland (CAF), cursussen op het gebied van amateurkunst en manifestaties uit de amateurkunst. In Kunstbeleid 1996-2000 van deze provincie wordt opgemerkt dat "(...) de amateurkunst in Flevoland bloeit; er zijn ruim 200 verenigingen actief." Het is de taak van het CAF de amateurkunst op lokale, regionale en provinciale schaal te stimuleren, te begeleiden en van advies te dienen. Daarnaast wordt de kunsteducatie ondersteund en is het streven mede gericht op het verstevigen van de band met de professionele kunst. Voor het CAF zijn een muziek- en toneeladviseur werkzaam.

Gemeenten zijn voornamelijk verantwoordelijk voor het uitvoerende werk. Dit krijgt gestalte door middel van het voorwaarden-scheppende beleid. Net als andere gemeenten, hanteren wij een subsidiemethodiek met het doel 'het stimuleren en ondersteunen van initiatieven op het terrein van de amateurkunst'. Binnen onze gemeente is de afdeling Welzijn belast met de uitvoering van dit subsidiebeleid. Alleen verenigingen met tenminste 15 leden komen in aanmerking voor subsidie. Voorwaarde is dat minimaal 75% van de leden in Almere woont en de club zich minimaal één maal per jaar in het openbaar presenteert. In 1995 is in totaal f 151.500,- ten behoeve van amateurkunstverenigingen uitgekeerd. Dit bedrag is als volgt besteed:

- bijna een ton is op basis van een vast bedrag per lid over 21 verenigingen die een aanvraag hebben ingediend verdeeld, variërend van f 700,- tot f 11.500,- per vereniging;
- f 2.500,- is de vaste bijdrage van de gemeente Almere aan het Flevolands Symphonie Orkest;
- f 10.000,- wordt jaarlijks aan de verenigingen beschikbaar gesteld als kortingsregeling voor de huur van de theaters;
- op ad hoc-basis worden jaarlijks nieuwe of incidentele culturele initiatieven financieel ondersteund. In 1995 werd hiervoor ruim f 7.000,- uitgetrokken;
- ruim f 35.000,- aan kapitaallasten van sociaal-culturele accommodaties komen ten laste van het budget amateurkunstverenigingen.

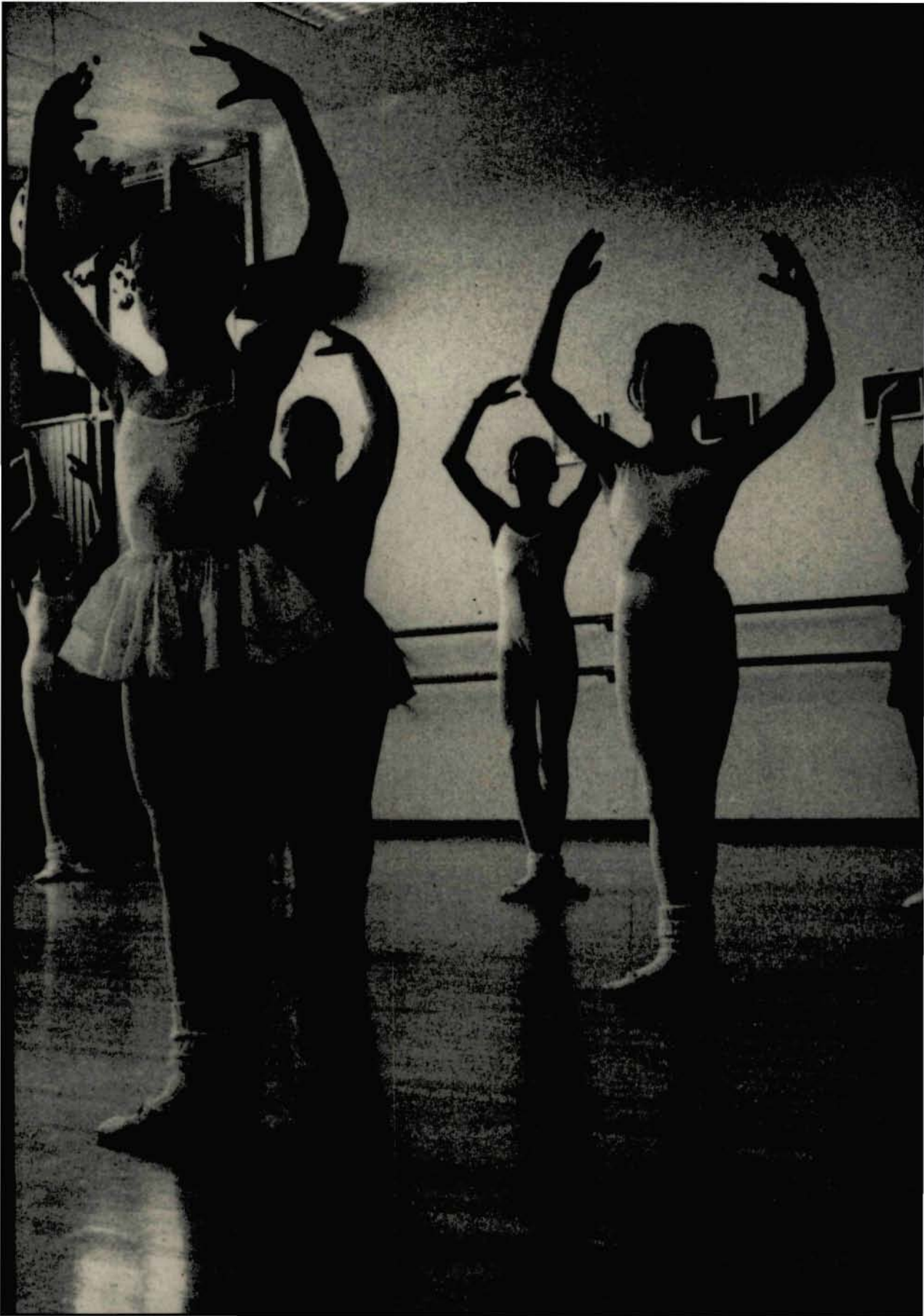
Netto keerden wij derhalve f 116.000,- uit aan de verenigingen. Voor 1996 is dit bedrag structureel verhoogd met f 5.000,- in verband met de verwachte groei van verenigingen. Filmhuis Die Blechtrommel, al achttien jaar actief in Almere-Haven, ontvangt in het kader van de amateurkunst jaarlijks een budget van f 11.500,-.

De beoefenaren van amateurkunst kunnen grofweg worden ingedeeld in drie categorieën:

- de '*plezierklasse*', waarvan de beoefenaren zich niet of nauwelijks bekommeren om het niveau, maar vooral bezig zijn omwille van de lol. Deze klasse vindt men thuis, in het sociaal culturele voorzieningen en in verzorgingstehuizen.
- de '*middenklasse*', die het meest omvangrijk is en waarbij het verbeteren van de artistieke kwaliteit en het vergroten van het plezier in de amateurkunst hand in hand gaan.
- de '*prestatieklasse*', waarbinnen de prestatie zodanig centraal staat dat er in veel gevallen net zo goed gesproken kan worden van semi-professionalisme.

Vanaf het begin van de jaren negentig voert een aantal Almeerse amateurkunstverenigingen overleg met de gemeente over huisvesting en faciliteiten. Samenwerking en overleg tussen deze verenigingen leidde in 1994 tot de oprichting van een lokaal Platform Amateur Kunst (PAK). Dit platform heeft nog datzelfde jaar een inventariserend onderzoek verricht naar de behoefte aan accommodatie van de diverse verenigingen. Daarnaast onderhoudt het PAK contacten met de gemeente Almere, CKVA en het centrum Amateurkunst Flevoland. Het PAK maakte zich tevens sterk voor voorlichting over en presentatie van de amateurkunst. Zo wordt er jaarlijks een 'dag van de amateurkunst' georganiseerd tijdens de gemeentedag. Plannen van het PAK, de Stichting Jeugd en Cultuur en betrokken amateurkunstverenigingen om een gemeenschappelijke accommodatie te realiseren, zijn weliswaar door ons ondersteund met een investeringssubsidie maar tot op heden niet uitgevoerd. Dit 'Huis voor de Amateurkunst', met twee zalen geschikt voor uitvoeringen, kleedkamers, kantine en oefenruimten was oorspronkelijk geraamd op een investering van f 900.000,-, waarvan wij een derde deel zouden subsidiëren. Het restant van de kosten zou door sponsors en uit eigen middelen c.q. inkomsten moeten worden verkregen.

Ambities en doelstellingen

Wij verlenen financiële ondersteuning aan de amateurkunst vanuit twee overwegingen. Ten eerste zien wij de amateurkunst als een belangrijke schakel binnen de culturele infrastructuur van onze gemeente. Een goed, actief en kwalitatief hoogwaardig verenigingsleven is onmisbaar voor die infrastructuur. Te meer omdat actieve amateurkunstbeoefening van invloed is op andere onderdelen van het culturele leven in Almere. Deze eerste overweging sluit tevens aan bij de versterking van de culturele identiteit van Almere en de positieve invloed daarvan op de lokale economie.

Ten tweede dragen amateurkunstverenigingen bij aan een zinvolle vrijetijdsbesteding van onze bewoners. Wij achten actieve participatie en betrokkenheid van alle groeperingen in Almere bij kunst en cultuur een groot goed. Subsiëring van de organiserende instellingen maakt het mede mogelijk dat deelname voor iedereen open staat. Vanuit dit sociaal-culturele perspectief legitimeren wij het doel dat stimulering van bepaalde sociale doelgroepen (minima en minderheden) extra gewenst is. Daarbij sluiten wij tevens aan bij andere gemeentelijke beleidsterreinen (welzijn, minderheden, sociale vernieuwing).

Onvoldoende ondersteuning en belangenhartiging van amateurkunstverenigingen heeft een aantal nadelige gevolgen, die niet genoeg benadrukt kunnen worden. Het landelijk platform en de VNG noemen er drie:

- een slecht cultureel imago van de stad;
- grote aantallen potentiële deelnemers die moeilijk te werven zijn;
- de zwakke concurrentiepositie van amateurkunst ten opzichte van andere vrijetijdsterreinen.

Tot op heden heeft ons subsidiebeleid voor amateurkunst in het teken gestaan van kwantitatieve groei, gemeten aan aantallen verenigingen en leden. In de toekomst willen wij onze aandacht naast participatie ook richten op kwalitatieve aspecten, zoals kader, prestatieniveau en de ontwikkeling van nieuwe genres en culturele uitingen die nog niet in Almere zijn vertegenwoordigd. Zowel in het licht van cultuurparticipatie als van kwaliteitsverbetering zullen wij ons sterk moeten maken voor huisvesting en faciliteiten van amateurkunstverenigingen. Filmhuis Die Blechtrommel heeft hoge ambities, die echter op gespannen voet staan met de financiële en facilitaire middelen waarover het beschikt. Er is inmiddels overleg gevoerd over de toekomstplannen van Die Blechtrommel met de directeur van de

Nederlandse Filmassociatie. In onze visie kan deze voor Almere unieke voorziening op termijn inspelen op de noodzakelijke diversiteit van culturele accommodaties in het stadscentrum. Bekeken zal worden of dit in combinatie met de nieuwe schouwburg gerealiseerd zal worden. De plannen van Die Blechtrommel, vervat in een beleidsnota, zullen door ons nauwgezet worden meegewogen bij de uitwerking van de plannen per deelterrein.

Knelpunten

- Zoals genoemd, is er in Almere een manifest huisvestingsprobleem voor amateurkunstverenigingen, de muziekverenigingen voorop. In de meeste gevallen wordt gebruik gemaakt van schoollokalen (voornamelijk gymzalen) die onvoldoende mogelijkheden bieden voor opslag en beheer van muziekinstrumenten, en ook akoestisch tekortschieten.

Het eerdergenoemde verenigingsgebouw ('Huis voor de Amateurkunst') is om financiële (met name exploitatie) redenen en vanwege lokatieproblemen nog steeds niet gebouwd. Ook de investeringen blijken hoger uit te vallen dan de geraamde 9 ton. Zolang een dergelijk gemeenschappelijke accommodatie er niet staat, kampen vele amateurkunstverenigingen en andere muziek-, dans- en toneelgroepen met huisvestingsproblemen. Bij de exploitatie van een verenigingsgebouw is de bezetting overdag problematisch. Daarnaast zijn de verenigingen die van het gebouw gebruik zullen maken bepaald niet kapitaalkrachtig.

- Het gebrek aan goede en betaalbare huisvesting heeft zwaar nadelige gevolgen voor de ambitieuze amateurkunstverenigingen. De faciliteiten van gehuurde accommodaties staan een goede voorbereiding en verloop van repetities, en daarmee van de kwaliteit van de amateurkunst, in de weg. Hoewel dit voor iedere amateurinstelling en voor elke gehuurde accommodatie weer anders is, klagen de bestuurders over de kleedruimten, de oefenlokalen, de akoestiek en de huurprijs.
- Popgroepen die gebruik maken van repetitieruimten in jongerencentra klagen over de gebrekkige faciliteiten en beperkte mogelijkheden. Afgezet tegen de omvang van Almere en de bevolkingssamenstelling is er behoefte aan een goed geoutilleerd 'repetitiehuis' voor popmuziek.

- Voor de meeste amateurkunstverenigingen is het financieel niet op te brengen De Roestbak of De Metropole voor een publieksuitvoering te huren. Het beperkte budget voor de kortingsregeling enerzijds en financiële draagkracht van amateurverenigingen anderzijds leiden ertoe dat één hooguit twee Almeerse amateurvoorstellingen per jaar in een theater gehouden kunnen worden. Ook de lange termijnplanning in verband met het inroosteren levert problemen op voor amateurinstellingen. Bovendien is de Roestbak ongeschikt voor musicals, operettes en orkesten. De huur van de zaal van CKVA wordt door de amateurverenigingen eveneens hoog bevonden, terwijl ze deze één maal per jaar gratis kunnen gebruiken. Ook vinden de amateurclubs de publiekscapaciteit (100 mensen) en uitstraling van deze zaal (te) beperkt. Al met al is er een tekort aan betaalbare podia met een relatief kleine publiekscapaciteit (variërend van 100 tot 300 plaatsen) voor amateurkunstuvoeringen in verschillende disciplines.

- In vergelijking met het landelijk gemiddelde, is het subsidiebudget voor de amateurkunst van de gemeente Almere aanmerkelijk lager. Dat is niet verwonderlijk omdat het verenigingsleven tijd nodig heeft om tot bloei te komen. Om in de pas te lopen met het landelijke beeld zou dit budget in 1996 niet f 121.000,-, maar f 160.000,- moeten bedragen. Deze achterstand is mede in de hand gewerkt door de gehanteerde, eenzijdige subsidiemethodiek die grotendeels in het teken staat van het belonen van het aantal leden. Meer financiële ondersteuning voor nieuwe initiatieven, stimuleringsubsidie voor het oprichten van nieuwe groepen en verenigingen, en het belonen van kwaliteit zijn tot nu toe onbenutte kansen.

- De samenwerking tussen diverse instellingen en verenigingen op het terrein van de amateurkunst laat te wensen over. Hierdoor wordt het gezamenlijk belang van de amateurkunst in Almere niet voldoende uitgedragen en onderkend. Gemeenschappelijke taken, zoals voorlichting en publiciteit, promotie via projecten en evenementen, coördinatie bij het werven van sponsors en ledenwervingsacties worden nauwelijks aangepakt. Een knelpunt van het PAK is dat het een niet-geformaliseerde positie inneemt. Bovendien drijft het PAK op de inzet van een kleine groep betrokkenen.

- Subsidie en eigen inkomsten van filmhuis Die Blechtrommel staan op gespannen voet met haar ambities. Met de huidige middelen zijn de mogelijkheden beperkt. De huur van het gebouw en de films hebben tot gevolg dat een maal per twee weken een film vertoond kan worden met een 16 mm. projector. Een 35 mm. projector is meer passend voor een ambitieus en goed bezocht filmhuis. Bovendien heeft Die Blechtrommel behoefte aan intensievere samenwerking met CKVA en scholen en aan ondersteuning van de gemeente. Het jaarlijkse Cinekid-festival toont aan dat kinderen nog steeds warm lopen voor een interessant filmprogramma.

4 Podiumkunst

Voorgeschiedenis en uitgangssituatie

De ontwikkeling van het Almeerse podiumkunstenbeleid laat zien dat het stimuleren van evenementen, nieuwe verrassende 'producties op lokatie' en manifestaties vooraf is gegaan aan de bouw van theaters en het formaliseren van de programmering. In het begin van de jaren tachtig was er geen structureel gemeentelijk beleid; het betrof toen incidentele producties op initiatief van een groepje geïnteresseerde Almeeders. Ook in de periode daarna, tot de bouw van de theaters, is er op het terrein van de podiumkunsten weinig gebeurd.

Anno 1996 hebben wij de beschikking over twee theaters. Kleintheater 'De Roestbak' werd in 1982 geopend, heeft een capaciteit van 164 stoelen en maakt deel uit van gebouw Corrosia in Almere-Haven. Er worden kleinschalige programma's opgevoerd zoals cabaret, hedendaags toneel, kindertheater, lezingen, koffieconcerten en recitals. De Roestbak biedt ook kansen voor jonge theatermakers. Filmhuis Die Blechtrommel maakt één maal per twee weken gebruik van de zaal. Met ingang van seizoen 1996-1997 is de kamermuziek-serie verplaatst naar De Roestbak, vanwege de betere akoestiek en ambiance. Bovendien is er nu een heldere positionering van klassieke muziek in de kleine zaal, omdat de koffieconcerten er ook worden gehouden.

'De Metropole' is een centraal gelegen theateraccommodatie met ruim 600 zitplaatsen. Inmiddels draait dit theater tien jaar en kan het beschouwd worden als voorloper van de geplande schouwburg in Almere-Stad. Hier vinden de grotere producties plaats: toneel, dans- en theaterconcerten, musicals en shows. De Metropole heeft een brede en gevarieerde programmering. Zo vinden er ook familieprogramma's, folkloristische dans en populaire muziek plaats. Bij gebrek aan een geschikte muziekzaal werd tot voor kort ook kamermuziek in De Metropole geprogrammeerd. Daarvoor vonden deze concerten in het stadhuis plaats. De programmering beslaat jaarlijks tussen 120 en 130 voorstellingen verdeeld over de twee theaters. Inmiddels hebben de theaters een vaste plaats veroverd in de Almeerse samenleving. Het bezoek is jaarlijks toegenomen. Zowel De Metropole als De Roestbak worden af en toe gehuurd door plaatselijke culturele verenigingen.

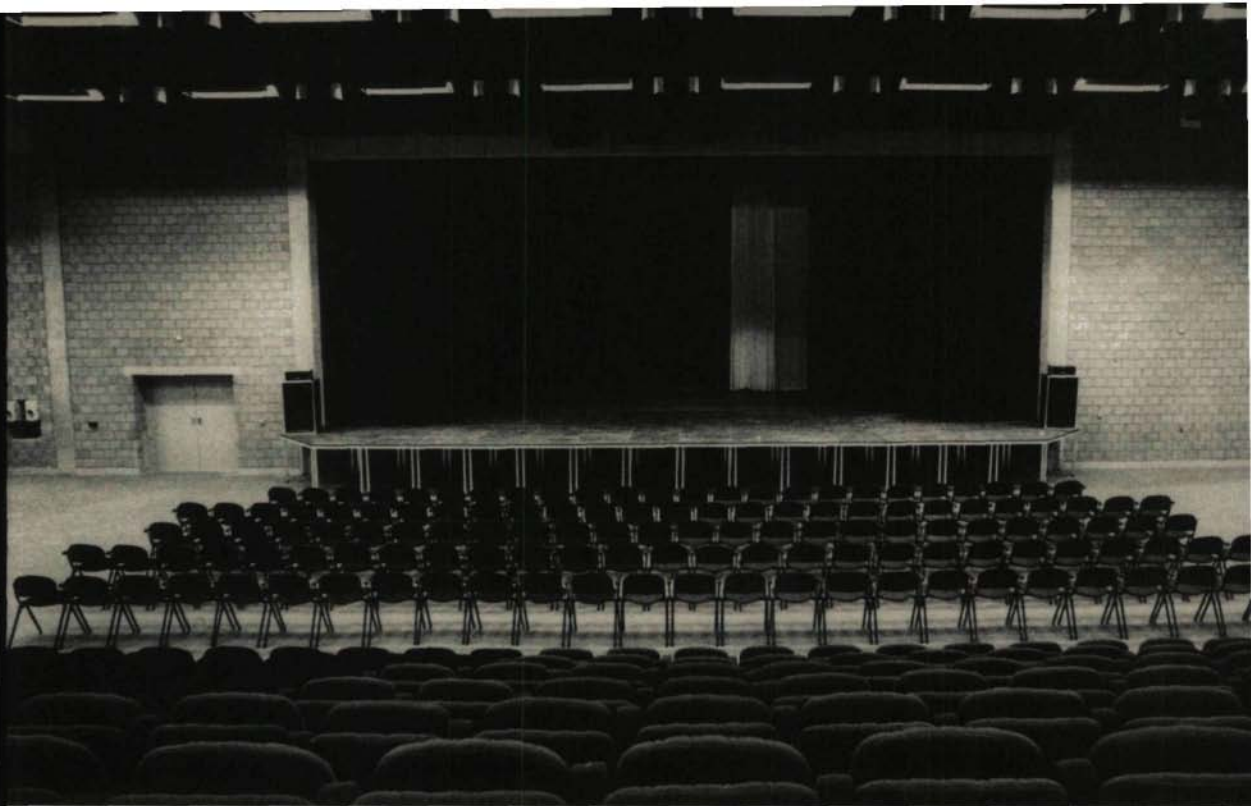
Ieder jaar organiseren wij een voor iedereen toegankelijke *Open Theaterdag* met als doel:

- promotie van de theaters;
- stimulering van het theaterbezoek;
- confrontatie en kennismaking van het publiek met verschillende kunstvormen (waaronder straattheater) op het gebied van de professionele podiumkunsten.

Het is de bedoeling dat met ingang van 1997 de Open Theaterdag opgaat in een groots theaterfestival met regionale uitstraling. Wij hebben één theatergroep binnen onze gemeentegrenzen die zich vooral heeft geënt op kunstzinnige vorming en educatie: *Theater Na Water*. Dit gezelschap heeft de afgelopen jaren met zijn producties Almeerse geschiedenis geschreven. Meestal schrijven auteurs uit Almere hiervoor de teksten. Theater Na Water refereert in zijn levendige uitvoeringen vaak aan het ontstaan van de polder en de stad. De groep die door de Provincie Flevoland wordt gesubsidieerd, organiseert daarnaast workshops en geeft uitvoeringen op scholen.

Via de *Provincie Flevoland* kan aanspraak worden gemaakt op verschillende *subsidiegelden*, namelijk ten behoeve van:

- hedendaagse theatervormen en jonge theatermakers, waarvoor aanvragen kunnen worden ingediend bij Theater Netwerk Nederland, dat tevens ondersteuning biedt bij publiekswerving;

- serie kamermuziek, waarvoor aanvragen kunnen worden ingediend bij Nederlands Impressariaat;
- ad hoc-aanvragen, rechtstreeks bij de Provincie.

Organisatie

De theaters De Metropole en De Roestbak zijn gemeentelijke theaters en worden beleidsmatig aangestuurd vanuit de Dienst Kunstzaken (afdeling Podiumkunsten). De afdeling Podiumkunsten werkt incidenteel samen met CKVA, de bibliotheek, het bedrijfsleven en het onderwijs. Door beperkte capaciteit is de relatie met educatieve instellingen niet op het gewenste niveau. Voor het betrekken van de schooljeugd bij het theater is vooralsnog de inzet van de schooldocenten onontbeerlijk. De intentie is uitgesproken dat zodra de verzelfstandiging van de Dienst Kunstzaken een feit is, de samenwerking met CKVA en bibliotheek wordt geïntensiveerd.

Met CKVA worden afspraken gemaakt over samenwerking bij dans- en muziekopleidingen. Bij literaire voorstellingen ligt verdergaande betrokkenheid van de bibliotheek voor de hand.

De Vereniging voor Schouwburg en Concertgebouw Directeuren (VSCD), de gesubsidieerde gezelschappen en theaterproducenten kennen aan een theater een A-, B- en/of C-status toe. Dit gebeurt op grond van het artistieke beleid en de programmering van het theater. De Roestbak heeft een B/C-status en De Metropole een B-status. De Almeerse schouwburg zal tot de A-categorie worden gerekend, wanneer deze voldoet aan alle theatertechnische eisen en tevens een regionale functie vervult.

De entreprijzen van de voorstellingen in de theaters worden door verschillende factoren beïnvloed. Bereikbaarheid (in financiële zin) van de theaters voor zoveel mogelijk mensen is weliswaar een door ons gehanteerd uitgangspunt, maar de tarieven zijn in de praktijk evenzeer onderhevig aan de wetten van de markt, zoals:

- de uitkoopsommen van artiesten
- partage-afspraken met de producenten
- de prijzen en het aanbod van theaters in de omgeving
- de samenstelling van de bevolking
- de te verwachten opkomst van het publiek.

Daarnaast heeft ons doel 'het aanbieden van een kwalitatief hoogwaardig aanbod in verschillende culturele disciplines' invloed op de selectie van artiesten en de bezettingsgraad, en daarmee ook op de tarieven. Om de bezettingsgraad te optimaliseren is een brede programmering met relatief veel publiekstrekkers noodzakelijk. Al deze factoren -de capaciteit van de theaters, de faciliteiten, het marktmechanisme en het programmeringsbeleid- hebben ertoe geleid dat tot voor kort de bezoekersaantallen elk jaar toenamen tot 39.900 in 1995/1996. Deze groei komt onder druk te staan door de theatertechnische beperkingen van De Metropole (de voorstellingen worden in technisch opzicht groter en complexer) en de hogere uitkoopsommen. Hierdoor vallen steeds meer voorstellingen af, waardoor de aantrekkelijkheid van het programma-aanbod wordt aangetast.

Onze Dienst Kunstzaken heeft aangetoond dat de tarieven voor de Almeerse theaters in vergelijking met die in andere gemeenten aan de hoge kant zijn. Verdere prijsopvoering is zowel vanuit economische overwegingen, als vanuit het oogpunt van een gedifferentieerd aanbod in combinatie met het stimuleren van cultuurdeelname, niet gewenst.

Met ingang van 1997 wordt derhalve het programmeringsbudget verruimd. Niet om meer voorstellingen te boeken, maar om de steeds duurder geworden producties te kunnen betalen. Ook beogen wij hiermee de ingroei naar de nieuwe schouwburg te vergemakkelijken.

Ambities en doelstellingen

Podiumkunsten kunnen er in sterke mate toe bijdragen dat onze stad bruist. Ondanks de toegenomen publieke belangstelling voor de theaters, kan er nog niet gesproken worden van een veelzijdig en aantrekkelijk uitgaansleven in Almere. Daar zullen de uitgaansvoorzieningen in het nieuwe stadscentrum verandering in moeten aanbrengen. Maar voor het kweken van een uitgaanssfeer en een eigen traditie is tijd nodig. Toch menen wij daaraan ons steentje te kunnen bijdragen. De theaters zien wij als belangrijke publiekstrekkers die een kruisbestuiving zouden moeten aangaan met andere uitgaansvoorzieningen, zoals kleine, particuliere podia voor bijvoorbeeld jazz- en popmuziek, een jeugdtheater, maar ook café's, bioscopen en restaurants. Met een nieuwe schouwburg alleen zijn we er natuurlijk nog niet.

Het is onze taak om randvoorwaarden te creëren die een aantrekkelijk uitgaansleven met zowel grootschalige als kleinschalige, gevarieerde podiumkunsten mogelijk maken. Onze ambities op het terrein van de podiumkunsten richten zich namelijk op een breed cultuuraanbod dat zijn eigen voorwaarden voor experiment creëert, en daarmee vanzelf nieuwe initiatieven genereert.

Het podiumkunstenbeleid is bij uitstek een domein voor deelname door onze bewoners en bezoekers. In *'Nota bene', televisie op het kunstenbeleid 1993-2005*, gaven wij al vier mogelijkheden aan om die deelname te vergroten:

- actief benaderen van doelgroepen zoals jongeren, nieuwe bewoners en senioren;
- het aanbod nadrukkelijk presenteren onder de bevolking;
- de programmering fijnzinnig afstemmen op de voorkeuren van de geïnteresseerden;
- het ontwikkelen van educatieve programma's.

Deze vier wegen blijven wij volgen. Absolute voorwaarde om cultuurdeelname te stimuleren is een professioneel, kwalitatief hoogwaardig en gevarieerd aanbod van podiumkunsten in goed

geoutilleerde theaters. Als het erom gaat burgers dichterbij de kunsten te brengen, dan is het zaak hen kennis te laten nemen van het nieuwe en het onverwachte dat de podiumkunsten kunnen bieden. De theaters bieden de inwoners afleiding en vermaak, en hebben een stimulerende werking op bezoekers. In die zin beschouwen wij de theaters als voor onze stad onmisbare culturele basisvoorzieningen. Het regelmatig aanbieden van professionele podiumkunsten hoort gewoonweg bij elke stad van enige omvang. Ook benadrukken wij het belang van een (voor een deel althans) onderscheidend aanbod ten opzichte van podia in de directe omgeving: een eigenzinnige programmering dus.

Bij een stad met de omvang van Almere, hoort een schouwburg met een A-status en een capaciteit van 1000 stoelen (grote zaal) en 450 stoelen (kleine zaal). De schouwburg biedt plaats aan alle reizende voorstellingen. In de grote zaal zullen vanaf (naar schatting) het jaar 2000 de grote muziektheaterproducties waaronder musicals, opera's, operettes, (klassieke) dansvoorstellingen, de grotere cabaretvoorstellingen (in serie) en de grotere symfonische, klassieke concerten te zien zijn. De kleinere zaal zal ruimte bieden aan bijvoorbeeld kamermuziek, experimenteel toneel, kleinkunst, kindervoorstellingen en populaire muziekprogramma's.

De nieuwe theatervoorziening krijgt een plaats aan het Weerwater in het stadscentrum en zal vanwege de kwaliteit en diversiteit een regionale uitstraling hebben op Flevoland en 't Gooi. Naast de artistiek-inhoudelijke programmering is de centrale ligging en goede bereikbaarheid van de schouwburg een belangrijke troef. Deze toekomstige voorziening zal het nieuwe centrum van podiumkunsten zijn waar alle kunstvormen een plaats moeten vinden. Tevens kan dit centrum een plaats bieden aan producerende gezelschappen. Het door ons gewenste profiel van de schouwburg is er één van dynamiek en eigenzinnigheid. Dit willen wij ook terug zien in het gebouw. Dit mag beslist geen 'statische' indruk achterlaten. Wij zien het theater namelijk niet als een doorgeefluik van gezelschap of artiest naar publiek.

Het programma van eisen voor de schouwburg, het marktaandeel en de te verwachten bezoekersaantallen tot 2005 zijn inmiddels in kaart gebracht. Hiervoor verwijzen wij naar studies van Brink-Groep en de rapportages van ons projectbureau Stadscentrum. Wij zijn uitgegaan van bezoekersaantallen die het Sociaal en Cultureel Planbureau hanteert, de verwachte bevolkingsprognose voor onze stad en het marktaandeel van de schouwburg (met name ten opzichte van de

concurrentie van Amsterdam). Tegen die achtergrond houden wij voor de periode 2001-2005 rekening met aanloopverliezen.

De organisatievorm van de schouwburg is nog onderwerp van studie. Om de door ons beoogde dynamische sfeer van de schouwburg te scheppen, is een hierbij passende beheersvorm noodzakelijk. Bij een bruisend cultuurcentrum is de artistieke invulling hoofddoel. Zou het commerciële karakter van de schouwburg domineren, dan is het theaterprogramma slechts een afgeleide. Op korte termijn verwachten wij hierover nader advies.

Met het oog op het publiekspotentieel voor de toekomstige schouwburg mag het contact met de bezoekers van de huidige Almeerse theaters niet verslappen. Om die reden willen wij de kwaliteit van de dienstverlening van deze theaters verbeteren.

Op termijn streven wij ernaar een professionele theatergezelschap te binden aan Almere. Dit houdt ook verband met de komst van de schouwburg: een bindende factor voor de Almeerse samenleving en instellingen. Wij hebben ons voorgenomen hiertoe een landbouwschuur van Rijkswaterstaat over te nemen. Het subsidieverzoek van de Flevolandse theatergroep Theater Na Water aan het Fonds voor de Podiumkunsten is afgewezen. Veel verzoeken van theatergezelschappen om zich in Almere te vestigen bereiken onze Dienst Kunstzaken. Wij zullen ons hierover eerst intern beraden.

Wij verwachten dat het bezoek van de theaters tot 2005 verder zal stijgen. Voor 2005 gaan wij uit van een bezoekersaantal van 180.000 voor de schouwburg (twee zalen) en 10.000 voor De Roestbak. Ons jaarlijkse straattheaterfestival is hiervoor een enorme stimulans. De grotere betrokkenheid van het bedrijfsleven in Almere, waarvan dit jaar al blij is gegeven, moet ertoe leiden dat dit jaarlijkse evenement uitgroeit tot een Almeerse traditie met allure en regionale uitstraling.

Ons plan voor de realisering van een muziekzaal (geschikt voor een breed assortiment van stijlen: van klassieke muziek tot pop) in het stadscentrum is nog steeds van kracht. Deze zaal dient zodanig van opzet te zijn dat zij gemakkelijk kan worden omgebouwd tot 2.000 staplaatsen. Een deel van de programmering richt zich op populaire muziek. Grote publieksattracties kunnen op termijn terecht in de evenementenhal annex voetbalstadion. Voor de programmering en daarmee profilering van de te bouwen muziekzaal moet worden beseft dat impresario Mojo een muziekzaal (met 2.000 zit- of 5.000 staplaatsen) gaat exploiteren in het nabijgelegen en goed bereikbare

Amsterdam Zuid-Oost, naast de Amsterdam ArenA. Hier zullen zowel 'coryfeën' als arrivé's uit het internationale zalencircuit optreden, zeg maar van Lou Reed tot Slayer. In de Almeerse muziekzaal zal het hoofdzakelijk gaan om het aanbod uit het middencircuit met een breed bereik onder de regionale bevolking (Golden Earring, Ten Sharp en De Dijk). Voor popgroepen uit het zogenoemde clubcircuit van A- en B-zalen ontbreekt voorlopig een geschikte zaal. In A- of B-zalen treden zowel internationale als Nederlandse bands op met een repertoire dat meestal niet is terug te vinden in de gemiddelde Top-zoveellijsten. Dergelijke zalen hebben een capaciteit die varieert van ongeveer 350 tot 1250 plaatsen. Ook de betere lokale muziekbands kunnen daar terecht. Door het ontbreken van een dergelijke kernvoorziening blijft de Almeerse jeugd in eigen stad verstoken van eigentijdse en vernieuwende muzikoptredens. En daarmee ook van een stimulans om zelf muziek te maken. Hoewel wij terdege beseffen dat Amsterdam met zijn poptraditie aantrekkingskracht uitoefent op onze jeugd, willen wij de muziekcultuur van jongeren in Almere meer stimuleren vanuit ons cultuurbeleid.

Knelpunten

- Tot het moment dat de nieuwe schouwburg in gebruik wordt genomen, blijft De Metropole ons grootste theater. In theatertechnisch opzicht heeft deze accommodatie vooral beperkingen voor grotere (muziek)theaterproducties en klassieke concerten. Daarnaast heeft de nieuwe Arbowet ook negatieve konsekwenties voor de exploitatie van het theater. De noodzakelijke investeringen zijn aanzienlijk, terwijl de capaciteit van het theater te beperkt is. Door de steeds duurder wordende producties ontstaat er een groeiend verschil tussen recette en kosten.
- De personele capaciteit van de afdeling Podiumkunsten is onvoldoende in het licht van de hier beschreven genoemde ambities. De afdeling ontbeert een educatief medewerker die de Almeerse bevolking, en de (school)jeugd in het bijzonder, kennis kan laten maken met professioneel theater en daarbij achtergronden van productie en realisatie belicht. Daardoor ontbreekt ook een programma voor jongeren op het terrein van de podiumkunsten. Een goede, intensieve en deskundige begeleiding van jongeren bij het bezoek aan theaters is noodzakelijk.
- Net als voor andere culturele terreinen geldt voor de professionele podiumgroepen dat er een gebrek is aan betaalbare huisvesting.

Daardoor mist de gemeente een humuslaag waarop de podiumkunsten kunnen groeien. Theater Na Water spendeert bijvoorbeeld een relatief groot deel van haar budget aan accommodatiekosten.

⁵ Beeldende kunst

Uitgangssituatie

Met ons beeldende kunstbeleid stellen wij ons tot doel een zo groot mogelijk publiek vertrouwd te maken met de ontwikkelingen in de beeldende kunst, architectuur en vormgeving. Belangrijk hierbij is dat de betrokkenheid van de Almeerse bevolking zo optimaal mogelijk is. Onder andere door het stimuleren van deze betrokkenheid kan een bijdrage geleverd worden aan het levendige culturele klimaat dat wij voorstaan. Want de collectie, de tentoonstellingen in De Paviljoens en de kunst in de openbare ruimte vormen een belangrijk visitekaartje voor Almere. Ten aanzien van de beeldende kunsten onderscheiden wij vier taken, die in deze paragraaf afzonderlijk worden behandeld:

¹ collectievorming: het sinds 1970 vormen en conserveren van een collectie hedendaagse kunst van hoge kwaliteit, die wisselend in De Paviljoens en permanent (onder meer in het stadhuis) aan het publiek gepresenteerd wordt;

² expositiebeleid: het organiseren van tijdelijke exposities en andere activiteiten op het terrein van de hedendaagse beeldende kunst, architectuur en vormgeving in en rondom De Paviljoens;

³ opdrachtenbeleid: het stimuleren van een opdrachtenbeleid ten behoeve van kunst in de openbare ruimte. Voorafgaand aan de verzelfstandiging, fungeert de sectie Beeldende Kunst als coördinatiepunt en secretariaat van de adviescommissie Beeldende Kunst;

⁴ lokaal kunstenaarsbeleid: het entameren van een creatief Almeers kunstklimaat door middel van de zorg voor atelierruimte (individueel of collectief), het verstrekken van (project)subsidies, het scheppen van condities voor een aankoopbeleid en de verbetering van een artistieke infrastructuur.

Bij de realisering van dit beleid moet met een aantal factoren rekening worden gehouden. Allereerst zal naar verwachting de Dienst Kunstzaken en daarmee ook de sectie Beeldende Kunst worden verzelfstandigd. Ten tweede wordt door deze sectie aangegeven dat de budgetten voor beeldende kunst te laag zijn om de doelstellingen te halen. Bovendien zal in de nabije toekomst de extra Rijksbijdrage van f 175.000,- wegvallen. Ten derde is er een personele onderbezetting, omdat de formatie is achtergebleven bij de autonome groei. En ten vierde is er door te grote nadruk op uitvoeringstaken nauwelijks tijd voor beleidsontwikkeling op de langere termijn.

^{ad1} Collectievorming

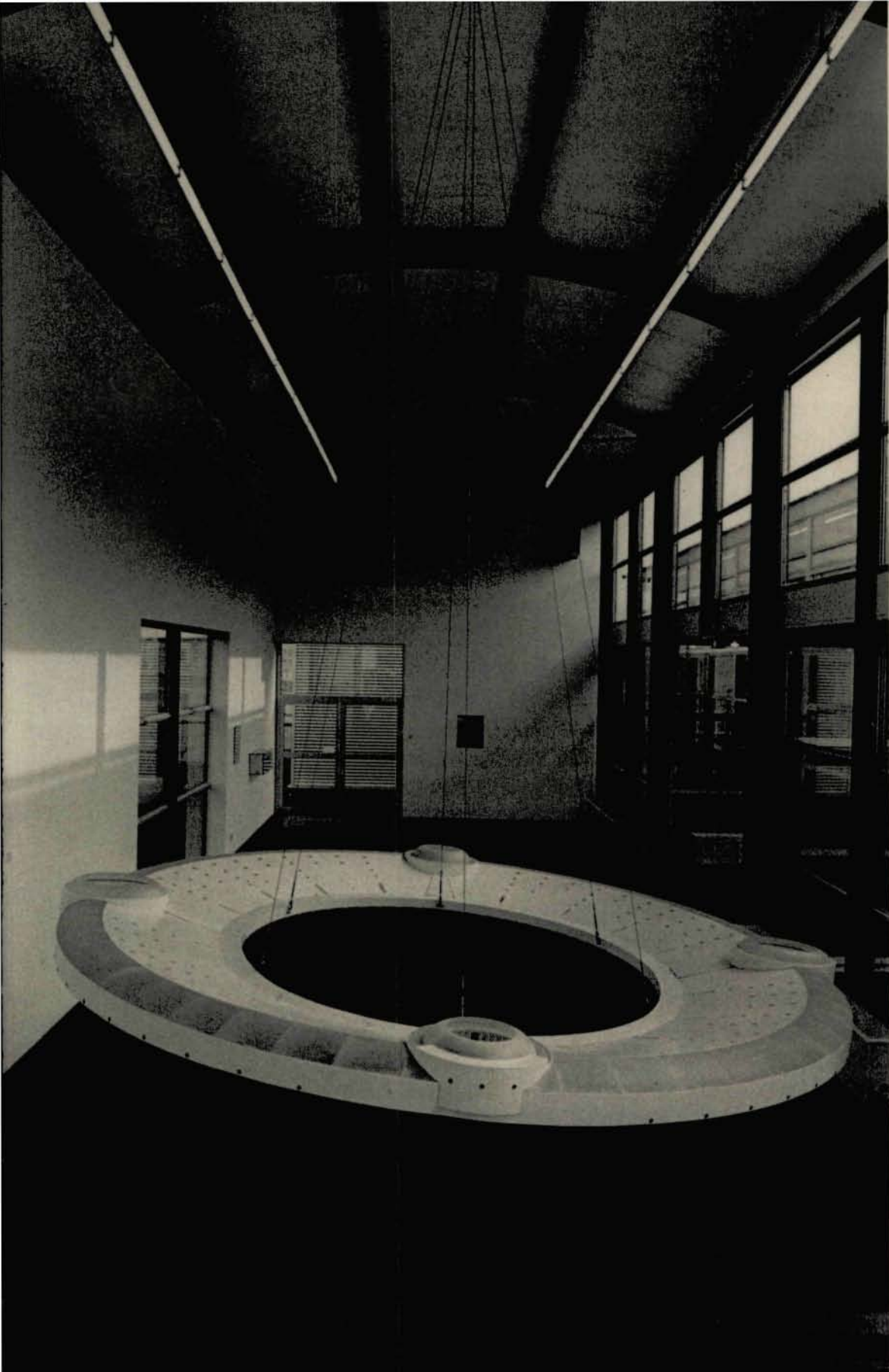
Los van de buitencollectie bestaat de Collectie Almere uit drie onderdelen:

- het restant van de circa 100 werken, die tot 1986 in het kader van de Beeldend Kunstenaars Regeling (BKR) werden aangekocht;
- het restant van de kunstuitleencollectie (1985-1993);
- de Stadhuiscollectie, de kern van de collectie, die inmiddels zo'n 350 werken omvat.

De collectie is opgebouwd vanuit het idee dat ook Almere met cultuurbezit een bijdrage aan de 'onsterfelijkheid' wil leveren. Een klein deel wordt door ambtenaren voor hun werkruimte geleend; het overgrote deel echter fungeert als openbare collectie in de daartoe opengestelde delen van het stadhuis. Nadelen van deze presentatie zijn dat de werken niet optimaal tot hun recht komen, en er geen ideale conservatorische omstandigheden zijn. Het komt herhaaldelijk voor dat werken beschadigd worden aangetroffen.

'Plaatjes met of zonder vaste wand'

Een centrale vraag binnen de Dienst Kunstzaken is of Almere door moet gaan met verzamelen zonder over een museum c.q. permanente exporuimte te beschikken? Een tijdelijke oplossing zou in dit verband het Vijfde Paviljoen kunnen bieden, dat nu nog aan derden is verhuurd. Een alternatief is het opslaan van (een deel van) de verzameling in een openbaar depot. In Nederland bestaan er immers al zo'n vijftig musea voor hedendaagse kunst. Gezien de nadruk die de relaties landschap/architectuur respectievelijk land/zee in alle facetten van beeldende kunst in Almere krijgen, zou eerder een museum als het Insel Hambroich (Duitsland) in Almere navolging moeten krijgen: een beeldentuin waarin de bijzondere landschappelijke kwaliteiten van de

Flevopolder als integraal vormgevingsaspect dienen voor monumentale tuinaanleg, presentatie van kunstwerken en architectonische ontwerpen. Recente initiatieven in Almere als Stichting Bruggelings en CASLA zouden hier goed bij aansluiten.

Ontstaan en uitbreiding van de Collectie

Toen in 1986 het Stadhuis werd opgeleverd, is met de Collectie Almere een begin gemaakt door kunstaankopen voor de kamers van burgemeester en wethouders. Deze aankopen variëren van Naïeven tot Cobristen en zijn achteraf beschouwd geen toonbeeld van consistent aankoopbeleid. Hiermee is een jaar later een begin gemaakt, toen in Aleph een expositiebeleid op gang kwam dat tevens invloed op de collectievorming uitoefende. In Aleph werd vooral jonge kunst geëxposeerd. Omdat het budget onvoldoende was om kunstenaars te honoreren, werd vaak werk van hen aangekocht. Aangezien de gemeente Almeerse kunstenaars tot op zekere hoogte een inkomen wilde garanderen, werd ook regelmatig werk van hen aangekocht. Deze twee totaal verschillende aankoop-criteria maakt een kritischer visie noodzakelijk, om uiteindelijk tot een coherente verzameling te komen. Momenteel worden nog steeds via het expositiebeleid jaarlijks drie tot vijf werken aangekocht. Te meer daar veel van de exposities inhoudelijk datgene benadrukken wat al in veel onderdelen van de Collectie, maar ook in het opdrachtenbeleid tot uitdrukking komt: actuele kunst die de geest van de nieuwe stad tegen de achtergrond van zee en land benadrukt.

Criteria voor het aankoopbeleid van de Collectie Almere zijn:

- werken waarin de relatie landschap en architectuur tot uitdrukking wordt gebracht;
- multimedialwerken, waarin disciplinaire grensoverschrijdingen, zoals die ook in veel exposities naar voren komen zichtbaar worden;
- fotografie als hét medium van de jaren tachtig en negentig, en typerend voor de nieuwe stad;
- werken van Almeerse kunstenaars om de ontwikkelingsgeschiedenis uit documentair oogpunt voor de toekomst te behouden en om hen een financiële handreiking te bieden. In het concept-reglement Monumentale Kunstopdrachten ligt een voorstel besloten om de leden van de Adviescommissie bij de beoordeling van deze aankopen te betrekken.

De toekomst van de Collectie Almere

De Collectie Almere is wat je een *'fin de siècle-collectie'* zou kunnen noemen: het is een eind-twintigste eeuwse collectie, en daarmee zo jong als de stad zelf. De jaren tachtig en negentig zijn als startpunt van de verzameling tamelijk uniek. Hiermee kan Almere zich blijvend kan onderscheiden in vergelijking met andere steden. Het is dan ook van groot belang dat de lijnen zoals die voor exposities en aankopen zijn uitgezet, kritisch wordt vastgehouden. In toenemende mate worden onderdelen van de Collectie uitgeleend aan musea in binnen- en buitenland. In die zin begint onze collectie steeds meer bekendheid te krijgen.

^{ad2} Expositiebeleid

De programmering en organisatie van exposities maken een belangrijk onderdeel uit van het takenpakket van de sectie Beeldende Kunst, met De Paviljoens als aangewezen plek. De exposities en de daaruit voortvloeiende activiteiten dienen in eerste instantie als handreiking naar de Almeerse bevolking om hen met alle aspecten van hedendaagse kunst vertrouwd te maken. De Paviljoens en de exposities trekken bovendien kunstkenner en mensen aan, die nog niet eerder een stap op Flevolandse bodem hebben gezet. De exposities worden zó gekozen dat deze hen confronteren met iets anders, iets nieuws, met iets wat de grenzen van het alledaagse overschrijdt.

Het begin en het heden

Het gevoerde beleid in de periode 'Aleph' [1988-1993] ligt vast in het boek *'Aleph, een begin'*. Hieruit wordt duidelijk, dat de tentoonstellingen destijds een installatie-achtig karakter droegen. De nadruk lag bovendien op solo-presentaties van voornamelijk jonge beeldend kunstenaars, die zich inleefden in de materiële en mentale condities van de gegeven ruimte, te weten 400 (ondergrondse) vierkante meter beton. Vanuit dit aarzelende maar uiteindelijk standvastig en eigenzinnig begin, waarin de vrijplaatsgedachte zijn stempel drukte, ontwikkelde het beleid zich vanaf oktober 1994 (bovengronds) in de open en transparante ruimtes van en rondom De Paviljoens. Aleph liet zich al nadrukkelijk op de culturele atlas van Nederland gelden en De Paviljoens laten zich hierin evenmin onbetuigd. Ook al hebben deze een veel musealer karakter en functie, het signalerende en eigentijdse aspect blijft een belangrijke pijler van het expositiebeleid.

De nieuwe accommodatie: een juweeltje op zijn kant

De wieg van de Aue Paviljoens stond in 1992 in het Duitse Kassel, waar ze in opdracht van curator Jan Hoet ter gelegenheid van Documenta IX werden neergezet. De Paviljoens zijn ontworpen door de Gentse architecten Robbrechts en Daem als tijdelijk onderkomen voor de in Kassel (tijdelijk) te exposeren kunstwerken. Na afloop van de Documenta zijn zij in 1994 door de Kunstgoed BV naar Almere gehaald. Met de aankoop van deze unieke ruimtes heeft de gemeente durf getoond. In plaats van een heel nieuw ontwerp te laten maken, is gekozen voor een bestaand gebouw van architecten die erom bekend staan met hun constructen een indringende symbiose met beeldende kunst aan te gaan. Dit laatste aspect impliceert wat het hoofdproduct van De Paviljoens moet zijn: een symbiose van actuele kunst, architectuur en vormgeving.

Na twee jaar beginnen de activiteiten in De Paviljoens op het netvlies van het Almeerse publiek te beklijven. Toch zijn de beoogde doelen nog lang niet bereikt. Zowel de slechte aanduiding van de locatie als het slechte gebouwbeheer zijn hier debet aan. De Dienst Kunstsaken doet er alles aan deze knelpunten op te heffen. Nog dit jaar wordt de nieuwe huisstijl van De Paviljoens een feit, waarin ook de routing een belangrijke plaats inneemt. Hiermee wordt hopelijk een deel van het probleem van herkenbaar- en onvindbaarheid door en voor bezoekers weggenomen. Er is inmiddels positief besloten over het aanstellen van een medewerker Externe Betrekkingen. Hierdoor kan uitvoering worden gegeven aan een evenwichtig PR- en Educatief-beleid.

Het gebouwbeheer vormt een groot obstakel. De relatie tussen Kunstgoed BV, huisbaas en huurder is van meet af aan onduidelijk geweest. Deze onduidelijkheid komt met name tot uitdrukking in problemen rond de slechte klimaatbeheersing het gehele jaar door, onvoldoende afgewerkte waterleiding en nauwelijks bedienbare zonweringen. Er is geen huismeester op wie in geval van calamiteiten een beroep gedaan kan worden. Daarnaast is het exposeren van kostbare kunst vrijwel onmogelijk vanwege het ontbreken van klimaatbeheersing.

De technische medewerker heeft perioden waarin hij al zijn werktijd nodig heeft om ongemakken te verhelpen, terwijl zijn tijd (19 uur/week) nauwelijks voldoet om het reguliere werk (tentoonstellingen en technische conservering) uit te voeren. Wil de sectie haar werk naar behoren doen, dan zal op korte termijn geïnvesteerd moeten worden in het creëren van werkbare ruimtes in De Paviljoens.

Om begrotingstechnische redenen is het zogeheten Vijfde Paviljoen aan derden verhuurd. Dit is in feite een gemiste kans voor een groter podium, waarop permanente exposities (collectie) dan wel kortstondige installaties zichtbaar kunnen worden gemaakt. Bij de aankoop van De Paviljoens is rekening gehouden met een afschrijving van 10 jaar. Zolang een museum voor Almere niet in het verschiet ligt, zou de gestelde termijn verlengd moeten worden. Naast een museum, zouden De Paviljoens in de toekomst uitermate geschikt zijn als openbaar depot c.q. een kunsthall in de dan inmiddels zesde stad van Nederland.

De Paviljoens als platform voor diverse disciplines

Geografisch gezien liggen De Paviljoens op een centrale plek in Nederland. Het nieuwe land waarop zij hun bestemming gevonden hebben, wordt gekenmerkt door vrijwel alleen een natuurgeschiedkundige achtergrond (fossielen, ondergrondse riviertjes, morenen e.d.). In het nieuwe land hebben De Paviljoens niet of nog nauwelijks concurrentie van andere plaatsen als Zeewolde of Lelystad; geen concurrentie maar ook geen baat! Dit betekent vooralsnog dat De Paviljoens de beeldende kunsten van de Provincie niet alleen moeten, maar ook kunnen bepalen.

De uitgebreide functie van De Paviljoens ten opzichte van Aleph enerzijds en de gestage groei van de culturele infrastructuur in de stad anderzijds, dicteren een gevarieerder aanbod van tentoonstellingen en activiteiten. In de periode 1996-2001 zouden zij zich geleidelijk moeten ontwikkelen tot een 'Centrum voor hedendaagse kunst en architectuur', waarin ontwikkelingen op die terreinen op heldere wijze aan het publiek worden getoond.

Zo vraagt de Collectie Almere om een structurele ontsluiting en wordt samenwerking gezocht met nieuwe initiatieven in en buiten Almere, zoals Kunstcentrum Flevoland, CASLA, Bruggelings, Filmhuis De Blechtrommel, kunstenaarsverenigingen, Kunstacademies, School van Morgen. Deze instellingen hebben alle raakvlakken met hedendaagse kunst. Los van dit soort kruisbestuivingen krijgt in het expositiebeleid ook de oude pioniersgeest ruim plaats. Het richt zich behalve op het actuele en de dynamiek van de moderne tijd, ook op het nieuwe in Flevoland zélf. De kracht van het nieuwe land en dus van Almere ligt in de spanningsvelden van landschap en architectuur respectievelijk zee en land. Naast de tentoonstellingen in De Paviljoens worden lezingen, symposia, performances en excursies

georganiseerd. Gezien de 'kijkcijfers' voor een eerste jaar van experimenteren, moet deze trend zeker worden gecontinueerd.

Om de kunst in Almere ook een internationale uitstraling te geven zouden in de toekomst ook exposities met buitenlandse kunstenaars moeten kunnen worden gerealiseerd.

^{ad3}Opdrachtenbeleid

De status van de Adviescommissie Monumentale Kunstopdrachten wordt eind 1997 geformaliseerd door de vaststelling van het Reglement Opdrachtenbeleid. De commissie adviseert het College van B&W gevraagd en ongevraagd over alle beeldende kunst in de openbare ruimte. Dit betreft zowel tijdelijk als permanente opdrachten. Gemeentelijke diensten overleggen met de Commissie danwel met de Dienst Kunstzaken tijdig in geval er sprake is van nieuwe kunstwerken op dat terrein. Ook bedrijven en andere (overheids)instellingen kunnen een beroep doen op de expertise van deze commissie. Zij beoordeelt tevens subsidie-aanvragen en aankoopvoorstellen van lokale beeldend kunstenaars in tweemaal per jaar te houden rondes. Deze taak wordt onder auspiciën van de Dienst Kunstzaken ten uitvoer gebracht.

Structuur en werkwijze

De Commissie bestaat uit vijf door het College van B&W benoemde leden, die deskundig en/of beroepsmatig werkzaam zijn het op het gebied van de beeldende kunst en/of de architectuur. Uit hun midden wordt een voorzitter benoemd voor de periode van twee jaar.

Adviezen van de Commissie worden schriftelijk ter kennisname aan de commissie Cultuur van de gemeente voorgelegd. Deze adviezen zijn ondertekend door zowel de voorzitter als de secretaris. Daarna kan de Adviescommissie Monumentale Kunstopdrachten tot uitvoering (laten) overgaan. De Commissie staat open voor hoorzittingen waarin werkgroepen, (wijk)comité's en individuele burgers worden uitgenodigd om hun visie op het project te geven. Tevens onderzoekt de Commissie de mogelijkheid consequenties uit deze visie(s) te trekken.

Visie en beleidsontwikkeling

Beeldende kunst in de openbare ruimte kan verschillende functies hebben. In Almere markeren en definiëren de beelden buiten vaak nadrukkelijk de stad die uit het niets is opgedoken. Een andere functie is dat beelden de identificatie van bewoners met hun buurt bevorderen:

zij dragen bij aan de identiteit van een buurt. Tenslotte stimuleren zij waar ook ter wereld het (cultuur)toerisme en het investeringsklimaat.

Het opdrachtenbeleid in Almere richt zich op meerdere aspecten. Sprekend van 'kunst in de openbare ruimte', worden zowel opdrachten bedoeld met een meer autonoom karakter, als die welke een relatie met de aanwezige architectuur of het landschap aangaan. Van oudsher streeft de Commissie naar een samenhangend opdrachtenbeleid met voortdurend nieuwe impulsen. Dit wordt eens per twee jaar in een evaluatie ter discussie gesteld.

Waar het beleid zich tot nog toe richtte op toepassing van kunst in relatie tot de jonge geschiedenis van de stad en haar architectuur, ontwikkelen zich medio de jaren negentig geleidelijk ruimere opvattingen. Bij de keuze van kunst en kunstenaars wordt weliswaar nog steeds rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de jonge stad en haar geschiedenis, maar daarnaast worden ook andere speerpunten in het beleid meegenomen:

- het stedenbouwkundig gegeven dat Almere geen compacte stad mag worden, maar een meerkernen-gebied, waar stad en landschap, zee en land permanent in dialoog met elkaar treden;
- de stad zonder voorgeschiedenis, die zich niet geleidelijk ontwikkelt in een historische context, maar die ineens uit het niets op de oude zeebodem werd geprojecteerd. Net als in elk ander net ontdekt gebied heerst ook hier de wild-west-gedachte van haar pioniers;
- gelijk elk ander immigratieland weerspiegelt ook Almere de multiculturele samenleving.

^{ad4} Lokaal kunstenaarsbeleid

Almere kent anno 1996 circa 35 professioneel werkzame beeldend, kunstenaars, die door het Kunstcentrum Flevoland als zodanig erkend zijn. Een ballotagecommissie boordeelt of kunstenaars in aanmerking komen voor dit predikaat. Op grond hiervan worden zij in de gemeente wel of niet als zodanig geregistreerd. Zo'n registratie is het ijkpunt of zij op één of andere wijze voor gemeentelijke ondersteuning in aanmerking komen. In dit aantal van 35 zijn diverse disciplines vertegenwoordigd. De aanwezigheid van beeldend kunstenaars in de stad draagt bij tot een levendig kunstklimaat, waaraan in onze visie behoefte is. Als tegenprestatie wil de gemeente Almere hen waar mogelijk ondersteunen: enerzijds via een voorwaardenscheppend beleid (ateliers en collectieve voorzieningen) en anderzijds met subsidiegelden.

Na de afschaffing van de BKR in 1986 is de Stichting Cirkel Galerie in het leven geroepen als kunstenaarsinitiatief, dat als podium diende voor kunstenaars om zich te laten horen en zien. Op voorwaarde dat dit initiatief voor en door Almeerse kunstenaars draagvlak houdt, wordt het door de gemeente in elk geval nog tot 1998 financieel ondersteund. Hoe dan ook zal een specifiek Almeers kunstenaarspodium steeds hoge prioriteit blijven verdienen.

Doelgroepen en behoeften

Alle kunstenaars die in Almere als zodanig staan ingeschreven komen voor ondersteuning in aanmerking. Voor alle kunstenaars geldt, dat de gemeente behalve voor subsidies, zich ook voor een aantal infrastructurele zaken sterk wil maken. In dit verband is de zorg voor meer expositieruimte, atelier(woningen), een grafisch centrum en cursussen kunstmarketing een absolute prioriteit. In het conceptreglement van de Advies-commissie Monumentale Kunstopdrachten zit de intentieverklaring indien mogelijk lokale kunstenaars bij het opdrachtenbeleid in scholen te betrekken. De Almeerse kunstenaars beoefenen diverse disciplines en beschikken over een uiteenlopende mate van professionaliteit:

- kunstenaars (5), die het avontuur aangaan door minder voor de hand liggende, actuele kunst te maken in de vorm van installaties, performances en conceptuele kunst. Zij zouden voor presentatiesubsidies en werkbeurzen in aanmerking kunnen komen;
- kunstenaars (15) die door verkoop en/of verhuur of nevenwerkzaamheden (lesgeven, journalistiek) redelijk tot goed in hun levensonderhoud kunnen voorzien. De gemeente zou zich kunnen inzetten hun producten als relatiegeschenk of promotieartikel af te nemen. Ook kan aan stimuleringsactiviteiten (grafiekmap, ansichtkaarten, agenda) worden gedacht;
- kunstenaars (12) met een leraren- of andersoortige HBO-opleiding als achtergrond, die er de voorkeur aan geven als 'kunstenaar' door het leven te gaan. Zij zouden gestimuleerd moeten worden naast kunstenaarsschap ook nevenwerkzaamheden te verrichten.
- kunstenaars (3) die aangeraden zou moeten worden zich om te scholen, omdat er vooralsnog weinig groei in hun professionaliteit te verwachten is. Hier ligt een taak voor het Kunstcentrum Flevoland strenger te zijn met toetsen en vervolgens in overleg met de Sociale Dienst te adviseren tot heroriëntatie op de arbeidsmarkt.

Schriftelijke bronnen

- Archis, Almere. Een kaart voor architectuur en beeldende kunst, 1990.
- Centrum voor Kunst & Media Management, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Investeren in traditie en vernieuwing. Een functioneel programma van eisen voor de Stichting 'Culturele en Kunstzinnige Vorming' Almere in het jaar 2005. Utrecht, 1995.
- Gemeente Almere, Notitie Beiaardcultuur Almere 1995.
- Gemeente Almere, Discussiestuk cultuurnota Almere. Almere, 1996.
- Gemeente Almerø, Cultuurmarkt Almere 2005. Dienst Stadscentrum.
- Gemeente Almere, Stadscentrum Almere 2005 haalbaar. Projectbureau Stadscentrum, januari 1996.
- Gemeente Eindhoven, Beleidsnota Kunst en Cultuur Eindhoven 1993. Afdeling Kunst en Cultuur, Dienst Maatschappelijke en Culturele Zaken: mei 1994.
- Gemeente Groningen, Alles voor de Kunst. Cultuurbeleid in Groningen 1996-1999. Dienst Kunst en Cultuur Groningen.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, Een toekomst voor cultuur. September 1992.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Pantser of ruggegraat. Uitgangspunten voor cultuurbeleid. 's Gravenhage: Sdu Uitgeverij, 1995.
- Nieuwsbrief, uitgave van het Projectbureau Stadscentrum van de Gemeente Almere, nr. 4, januari 1996
- Provincie Flevoland, Kunstbeleid 1996-2000.
- Sociaal en Cultureel Planbureau, Sociaal en Cultureel Rapport 1994. Rijswijk: september 1994.
- STOGO, Voorzieningen en stadsgewesten: een verkenning voor het stadsgewest Almere. Utrecht: november 1994.
- Swaan, Abram de, Perron Nederland. Amsterdam: Meulenhoff, 1991.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Vakbrief cultuur, sport, recreatie en toerisme, Themanummer Amateurkunst en gemeenten, derde jaargang, nummer 1, februari 1996.

Checklist stedelijke culturele voorzieningen

1 Grote en middelgrote instituten met tenminste een regionale functie en begroting boven f 1.000.000,-:

- musea
- openbare bibliotheek met filialen
- schouwburg(en)
- archieven
- concertzalen
- kunsthof of expositieruimte(n)
- centrum voor kunstzinnige vorming (inclusief muziekschool)
- grootschalige productiekernen (orkesten, theatergezelschappen)
- kunstonderwijs
- festivals
- concoursen

2 Gespecialiseerde middelgrote of kleine instellingen met een begroting onder f 1.000.000,-:

- musea
- kleine podia (theater, muziek)
- gespecialiseerde/particuliere bibliotheken
- festivals
- concoursen
- kunstuitlen

- expositiemogelijkheden
- middelgrote productiekernen

3 Kleinschalige initiatieven:

- eenmalige productiekernen die gespecialiseerde producties ad hoc maken

4 Beleid gericht op kunstenaars:

- voorzieningen gericht op woon- en werkruimten
- stimulering van productie en beroepsuitoefening
- aankopen en opdrachten

5 Beleid gericht op de verschijningsvorm van de stad:

- stadsverfraaiing door middel van beeldende kunst
- architectuur en stedenbouw
- monumentenzorg

6 Beleid gericht op de (cultuur)historie van de stad:

- archeologie
- historie, folklore
- archief en cultuurhistorisch museumbeleid

7 Beleid gericht op kunstconsumptie (actief en passief):

- subsidiëring van amateurkunst
- subsidiëring van kunstzinnige vorming
- cultuurspreiding in de wijken
- aandacht voor minderheidsgroeperingen
- aandacht voor stimulering gebruik kunstaanbod door bemiddeling en publiciteit, Uitbureau, Uitkrant en lokale media

8 Mediabeleid:

- lokale omroep
- kabel

9 Een goede professionele organisatie voor beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering:

- een gespecialiseerde gemeentelijke dienst of afdeling
- een adviesorgaan.

colofon

Dit is een uitgave van de Gemeente Almere in opdracht van de Dienst OWS

tekst

Van Dijk, Van Soomeren en Partners met een bijdrage door de
Dienst Kunstzaken Gemeente Almere voor de beeldende kunst

excerpt

Martine Brinkhuis

fotodocumentatie

Dienst Communicatie Gemeente Almere
Jeroen van Westen (De Paviljoens)

ontwerp

PlaatsMaken, Harald Slaterus Arnhem

druk

PlaatsMaken, Arnhem/Flevodruk, Harderwijk

© Almere 1997

